

Co-funded by
the European Union

RŪPES: SOCIĀLĀS NĀVES APZINĀŠANĀS INICIATĪVA
SALĪDZINOŠAIS KARTĒŠANAS ZIŅOJUMS PAR SOCIĀLĀS NĀVES APZINĀŠANOS PĒC
KAMPAŅAS PASĀKUMIEM

2026.GADA JANVĀRIS

 ILDASA

o m n i a
sustainable innovations hub

Association for Education and Social Development

*“Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie uzskati un viedokļi ir tikai autora(-u) uzskati un viedokļi un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Valsts izglītības un attīstības aģentūras (VIAA) uzskatus un viedokļus. Ne Eiropas Savienību, ne piešķirēju iestādi VIAA nevar saukt pie atbildības par tiem.
Projekta numurs: 2023-2-LV01-KA210-ADU-000176412”*

Satura rādītājs

ATSAUKSMES	3
1. Kopsavilkums	4
2. Ievads	6
2.1. Pamatinformācija	6
2.2. Mērķis un uzdevumi	8
3. Metodoloģija	10
3.1. Metode	10
3.2. Dalībnieku izlase	11
3.3. Datu vākšana un analīze	13
4. Rezultāti	15
4.1. Informētības rādītāji	17
4.2. Simptomi, ietekme un cēloņi	23
4.3. Pilsoniskā atbildība	28
4.4. Ārējais atbalsts / pieejamā informācija	33
5. Secinājumi	39
6. Atsauces	41
PIELIKUMI	43

ATSAUKSMES

No psihologa un akadēmiķa skatpunkta atzīstu, ka šī izpratnes veicināšanas kampaņa ir sniegusi vērtīgu ieguldījumu sociālās nāves jēdziena izpratnes palielināšanā. Lai gan informētība bieži tiek veicināta mikrolīmenī individuālu konsultāciju ietvaros, šis ziņojums parāda, kā labi strukturētas kampaņas var radīt nozīmīgu izpratni plašākā, makrolīmenī. Ziņojumā skaidri atspoguļots kampaņas apjoms, apvienojot gan tiešsaistes, gan klātienē aktivitātes un integrējot starptautiskas un nacionālas iniciatīvas. Bāzes kartēšanas un aptaujas pēc kampaņas pasākumiem rezultātu salīdzinājums sniedz skaidrus un informatīvus pierādījumus par pozitīvajām pārmaiņām, kas sasniegtas viena gada laikā. Svarīgi, ka iegūtie rezultāti rāda — kampaņa ir veicinājusi ne tikai virspusēju informētību, bet arī dziļāku sociālās nāves fenomena izpratni. Vēl viens būtisks ziņojumā izceltais secinājums ir pāreja no vienkāršas atziņas, ka sociālo nāvi ir iespējams novērst, uz spēcīgāku individuālās un profesionālās atbildības izjūtu tās risināšanā. Rezultāti aptaujā pēc kampaņas pasākumiem liecina, ka dalībnieki ir guvuši lielāku pārliecību par savu spēju savas attiecīgās lomas ietvaros sniegt ieguldījumu novēršanā, tādējādi iezīmējot nozīmīgu pāreju no informētības uz uztvertu spēju rīkoties. Uzskatu, ka šie rezultāti būtu jāizplata vēl plašāk arī MVU un pieaugušo izglītības vidē, ņemot vērā jau pierādītos daudzsoļos rezultātus.

Begüm Çakmak, psiholoģe, pētniece

Iepazīstoties ar CARE salīdzinošo kartēšanas ziņojumu par sociālās nāves apzināšanos pēc kampaņas pasākumiem, kļūst skaidrs projekta ieguldījums uzmanības pievēršanā sociālai problēmai, kas pastāv, taču nereti paliek nepietiekami pamanīta, — sociālajai nāvei. Rezultāti liecina, ka informētības veicināšanas aktivitātes var stiprināt izpratni par šo fenomenu un palīdzēt atpazīt sociālās izolācijas situācijas gan sociālajā, gan darba vidē. No pieaugušo izglītības skatpunkta īpaši nozīmīgi ir tas, ka tādas iniciatīvas kā CARE apvieno informētības veicināšanu, izglītojošus resursus un izplatīšanas aktivitātes, kas sekmē plašāku izpratni par šo jautājumu. Tādēļ uzskatu, ka CARE var kalpot par vērtīgu ceļvedi izglītotājiem, organizācijām un kopienām, kuras vēlas stiprināt sociālo kohēziju un aktīvi iesaistīties sociālās izolācijas novēršanā. Savā darbā kā treneris organizāciju attīstības jomā es skaidri redzu, cik svarīgi ir šādas parādības savlaicīgi atpazīt un saprast, kā tās risināt darba vides kontekstā.

Constantinos Philippides, pieaugušo izglītotājs, treneris un organizāciju attīstības konsultants

1. Kopsavilkums

CARE salīdzinošajā kartēšanas ziņojumā par sociālās nāves apzināšanos pēc kampaņas pasākumiem ir izvērtēta CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņas ietekme uz četrām galvenajām mērķgrupām: pieaugušo izglītotājiem, pieaugušajiem izglītojamajiem, nodarbinātajiem pieaugušajiem un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) pārstāvjiem. Ziņojums tieši balstās uz CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojumā analizēto anketu jautājumiem un analizē izmaiņas informētībā, izpratnē, izpratnē par atbildību un gatavībā rīkoties pēc dalības CARE kampaņas aktivitātēs.

Pēc kampaņas aptauju aizpildīja 225 respondenti no Latvijas, Slovēnijas un Kipras, kuri bija piedalījušies vismaz vienā CARE kampaņas aktivitātē, tostarp starptautiskajā vebinārā un nacionālajos informācijas izplatīšanas pasākumos, kas tika organizēti no 2025. gada oktobra līdz decembrim. Novērtējuma mērķis ir noteikt, vai iesaiste kampaņas aktivitātēs ir veicinājusi izmērāmu progresu sociālās nāves fenomena izpratnē un risināšanā pieaugušo izglītības vidē un darba vietu kontekstā.

Secinājumi liecina par būtisku informētības pieaugumu visās četrās mērķgrupās. Kamēr bāzes kartēšanas ziņojumā tika konstatēta ierobežota izpratne par sociālās nāves jēdzienu pieaugušo izglītotāju, izglītojamo, nodarbināto pieaugušo un MVU pārstāvju vidū, pēckampaņas aptauju rezultāti liecina par gandrīz vispārēju šī jēdziena atpazīstamību un tā nozīmīguma izpratni. Informētība par sociālās nāves cēloņiem, simptomiem un sekām visās mērķgrupās pieauga līdz vairāk nekā 99 %, kas norāda, ka kampaņa ir efektīvi mazinājusi bāzes posmā konstatētos zināšanu trūkumus.

Papildus informētībai salīdzinošais novērtējums atklāj arī profilaktiskās ievirzes un uztvertās līdzatbildības pieaugumu. Gandrīz visi respondenti uzskata, ka sociālā nāve ir novēršama, un vairāk nekā 95 % norāda, ka jūtas pārliecināti par savām spējām – savas profesionālās vai sociālās lomas ietvaros – sniegt ieguldījumu tās novēršanā. Šī izmaiņa ir īpaši nozīmīga pieaugušo izglītotājiem un MVU pārstāvjiem, kuri var ietekmēt mācību vidi un darba vietu kultūru, kā arī pieaugušajiem izglītojamajiem un nodarbinātajiem pieaugušajiem, kuri arvien vairāk apzinās savu lomu sociālās iekļaušanas veicināšanā.

Arī pilsoniskās un kolektīvās atbildības uztvere ir attīstījusies pozitīvā virzienā. Salīdzinājumā ar bāzes posmu mazāk respondentu pauda neskaidrību par atbildības

sadalījumu, un lielākā daļa sociālo nāvi tagad uztver kā parādību, kuras risināšanai nepieciešama kopienu, organizāciju un institūciju iesaiste, nevis tikai individuāla rīcība. Tas atspoguļo nobriedušāku izpratni par sociālo nāvi kā strukturālu un attiecību rakstura problēmu.

Attiecībā uz ārējo atbalstu un pieejamo informāciju pēckampaņas aptauju rezultāti apstiprina, ka CARE kampaņa ir veiksmīgi palīdzējusi novērst iepriekš konstatētos informācijas trūkumus. Visi respondenti norādīja, ka ir saņēmuši vispārīgu informāciju par sociālo nāvi, un saņēmuši informācijai savā dzimtajā valodā, tādējādi būtiski mazinot ar valodu saistītos šķēršļus, kas tika identificēti bāzes ziņojumā. Vienlaikus respondenti visās mērķgrupās turpina paust izteiktu nepieciešamību pēc papildu informācijas, kas liecina, ka pieaugoša informētība veicina dziļāku iesaisti, nevis informācijas pārsātinājumu.

Analizējot nākotnes sociālās nāves apzināšanās kampaņu satura prioritātes, novērojama pāreja no problēmas atpazīšanas uz risinājumiem orientētu mācīšanos. Lai gan pamatinformācija joprojām ir būtiska, respondenti arvien biežāk kā prioritāti izceļ praktiskus ieteikumus, sociālās nāves pazīmju atpazīšanas prasmes un konkrētus rīcības ieteikumus. Tas liecina par gatavību padziļinātām, uz praksi balstītām intervencēm, kas pielāgotas pieaugušo izglītības un darba vides realitātei.

Kopumā salīdzinošais kartēšanas ziņojums sniedz pārliecinošus pierādījumus tam, ka CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir pozitīvi ietekmējusi visas četras mērķgrupas, stiprinot informētību, padziļinot izpratni, veicinot personisko atbildību un precizējot turpmākās īstenošanas vajadzības. Iegūtie rezultāti apliecina strukturētu, daudzvalodīgu apzināšanās kampaņu nozīmi kā pamatu ilgtspējīgai sociālās izolācijas un sociālās atstumtības risku novēršanai pieaugušo izglītības sistēmās un nodarbinātības kontekstā.

2. Ievads

2.1. Pamatinformācija

Reaģējot uz sociālās nāves, sociālās izolācijas un sociālās atstumtības radītajiem izaicinājumiem pieaugušo izglītības un nodarbinātības kontekstā, CARE projekta ietvaros tika īstenota sociālās nāves apzināšanās kampaņa, kuras mērķis bija palielināt informētību, padziļināt izpratni un rosināt pārdomas pieaugušo izglītotāju, MVU pārstāvju, pieaugušo izglītojamo un nodarbināto pieaugušo vidū. Kampaņa tika izstrādāta kā mērķtiecīga intervence, lai risinātu projekta sākotnējā posmā konstatētos trūkumus un veicinātu sociālo saikņu stiprināšanu, iekļaušanu un aktīvu pilsonisko līdzdalību gan izglītības vidē, gan darba vietās.

Šis sociālās nāves apzināšanās pēckampaņas kartēšanas ziņojums tieši balstās uz CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojuma secinājumiem, kurā tika noteikts sākotnējais informētības, izpratnes un uztveres līmenis par sociālās nāves fenomenu projekta mērķgrupās. Bāzes pētījumā tika identificēti gan konceptuāli, gan praktiski trūkumi sociālās nāves atpazīšanā, tās cēloņu izpratnē un seku apzināšanā pieaugušo izglītības iestādēs un mazajos un vidējos uzņēmumos (MVU), tādējādi nodrošinot atskaites punktu, pret kuru iespējams novērtēt pārmaiņas un progresu.

Šajā kartēšanas ziņojumā tiek analizēts, cik lielā mērā sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir veicinājusi izmērāmas izmaiņas informētībā, attieksmēs un uzvedības nodomos vienu gadu pēc bāzes- sākotnējā- novērtējuma veikšanas. Atkārtoti izvērtējot tos pašus rādītājus un mērķgrupas, ziņojuma mērķis ir novērtēt kampaņas rezultātā sasniegto progresu un noteikt tās nozīmi pārdomu veicināšanā, atbildības apzināšanā un rīcības stimulēšanā, kas vērsta uz sociālās izolācijas un sociālās atstumtības novēršanu pieaugušo izglītības un nodarbinātības vidē.

Plašākā sociālo zinātņu literatūrā sociālā nāve tiek skaidrota kā stāvoklis, kurā indivīdi zaudē iesaisti sabiedrības lomās, vienlaikus vājinoties vai pārtrūkstot sociālajām, kultūras un kopienas saitēm. Pētījumi konsekventi liecina, ka šāda atsvešināšanās ir cieši saistīta ar sociālo izolāciju un atstumtību, kas būtiski ietekmē indivīdu piederības izjūtu, līdzdalību un atbildību

sociālajā, pilsoniskajā un ekonomiskajā dzīvē (Ghane et al., 2024; Simandan, 2021; Auais et al., 2019). Lai gan daži pētnieki uzskata, ka sociālās nāves jēdziens būtu piemērojams tikai ekstremālos gadījumos, piemēram, demences, genocīda vai verdzības kontekstā, arvien plašāks pētījumu loks šo jēdzienu attiecina arī uz situācijām, kurās pakāpeniski uzkrājas sociālās identitātes, lomu, sociālo tīklu un nozīmīgu attiecību zaudējumi.

No sociālo zinātņu perspektīvas sociālā nāve tiek plaši konceptualizēta kā daudzdimensionāls fenomens, kas ietver atstumtību, marginalizāciju un ostrakismu neatkarīgi no tā, vai tie tiek uzspiesti no ārpuses vai arī internalizēti pašas personas līmenī (Steele et al., 2015). Norvuds (Norwood, 2009) sociālo nāvi raksturo kā secīgu zaudējumu rezultātu, tostarp identitātes zudumu, nespēju piedalīties ikdienas aktivitātēs un sociālo attiecību zudumu, kas kopumā var novest pie pakāpeniskas attālināšanās no sociālās dzīves. Pieaugušo izglītības iestādēs un darba vidē, īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos (MVU), pastāv reāla iespēja sastapt personas, kuras jau piedzīvo sociālo nāvi vai kurām pastāv paaugstināts risks nonākt šādā stāvoklī.

Organizāciju kontekstā empīriskie pētījumi liecina, ka sociālā atstumtība un ostrakisms ir saistīti ar biežākiem nodomiem mainīt darbu (Liu et al., 2022; Lyu & Zhu, 2019), neproduktīvu darba uzvedību (Umrani et al., 2024), samazinātu emocionālo piesaisti organizācijai (Lyu & Zhu, 2019), zemāku savstarpējās palīdzības līmeni (Huang & Yuan, 2023) un radošuma mazināšanos (Bai et al., 2022). Šie faktori ietekmē ne tikai indivīdu labbūtību, bet arī organizāciju darbības rezultātus, sociālo kohēziju un ilgtspējīgu attīstību ilgtermiņā.

Pieaugušo izglītotājiem un MVU ir būtiska loma ilgtspējīgas attīstības mērķa Nr. 4 īstenošanā, īpaši 4.5. mērķa sasniegšanā, kas uzsver iekļaujošu un vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai un profesionālajai apmācībai neaizsargātām sabiedrības grupām. Tomēr joprojām pastāv strukturāli šķēršļi. Saskaņā ar OECD ziņojumu *SME and Entrepreneurship Outlook 2023*, MVU turpina saskarties ar grūtībām integrēt mācīšanās orientētas un autonomiju veicinošas prakses, savukārt uzvedības prasmju trūkums un ierobežotas iekšējās darbaspēka attīstības iespējas vēl vairāk kavē efektīvu sadarbību ar pieaugušo izglītības sistēmām.

Nemot vērā minēto kontekstu, šis salīdzinošais kartēšanas ziņojums kalpo kā pierādījumos balstīts novērtējums par to, vai CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir stiprinājusi informētību, veicinājusi uzvedības maiņas nodomus un sekmējusi sociālo saikņu stiprināšanu pieaugušo izglītības un nodarbinātības kontekstā. Salīdzinot pēckampaņas aptauju rezultātus

ar bāzes kartēšanas ziņojuma datiem, šī analīze sniedz skaidru priekšstatu par sasniegto progresu un palīdz noteikt turpmākos pasākumus sociālās izolācijas un sociālās atstumtības risku mazināšanai.

2.2. Mērķis un uzdevumi

Šis sociālās nāves apzināšanās salīdzinošais kartēšanas ziņojums ir izstrādāts, lai novērtētu CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņas ietekmi un sasniegto progresu, atkārtoti izvērtējot informētību, attieksmes un nodomus mainīt rīcību galvenajās mērķgrupās — pieaugušo izglītotāju, MVU pārstāvju, pieaugušo izglītojamo un nodarbināto pieaugušo vidū — partnervalstīs. Balstoties uz CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojumu, šis ziņojums atspoguļo kampaņas otro — izvērtēšanas — posmu, koncentrējoties uz izmērāmām pārmaiņām, nevis sākotnējās informētības noteikšanu.

Šī ziņojuma galvenais mērķis ir salīdzināt kampaņas rezultātus ar bāzes pētījuma rezultātiem, lai noteiktu, cik lielā mērā kampaņa ir veicinājusi izpratnes pieaugumu par sociālās nāves fenomenu, stiprinājusi sociālo atbildību un palielinājusi gatavību novērst sociālās izolācijas un sociālās atstumtības procesus. Tādējādi ziņojumā tiek izvērtēts arī tas, vai kampaņa ir veicinājusi empātijas attīstību, aktīvu pilsonisko līdzdalību un sociāli atbildīgu rīcību pieaugušo izglītības un nodarbinātības kontekstā.

Šī kartēšanas ziņojuma konkrētie uzdevumi ir:

1. Salīdzināt informētības un zināšanu līmeni

Novērtēt izmaiņas informētībā un izpratnē par sociālās nāves fenomenu, salīdzinot pēckampaņas aptaujas datus ar CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojuma rezultātiem. Šāds salīdzinājums ļauj identificēt kampaņas rezultātā sasniegto progresu visās mērķgrupās.

2. Novērtēt nodomus novērst sociālo izolāciju

Analizēt tiešo un netiešo mērķgrupu personiskos nodomus mainīt attieksmi un rīcību, lai novērstu sociālās izolācijas attīstību un ar to saistītos sociālās atstumtības procesus, tostarp sociālās izolācijas shēmas veidošanos.

3. Novērtēt CARE izglītojošo resursu ietekmi

Izvērtēt, vai digitālais ceļvedis **“Sociālās izolācijas shēma: modeļa skaidrojums”**, kas tika popularizēts kampaņas ietvaros, ir veicinājis dalībnieku pārdomas, mācīšanos un nodomu mainīt rīcību.

4. Novērtēt uztvertos ieguvumus mērķgrupām

Analizēt, kā kampaņa ir palīdzējusi tiešajām mērķgrupām — pieaugušo izglītotājiem un MVU pārstāvjiem — stiprināt spēju veicināt sociālo iekļaušanu, sociālo un ekonomisko līdzdalību un aktīvu pilsoniskumu, kā arī kā netiešās mērķgrupas ir guvušas labumu, palielinot informētību, spēju atpazīt sociālās nāves pazīmes un sociālo atbildību.

5. Nodrošināt pierādījumos balstītu pamatu turpmākajām darbībām un ilgtspējai

Radīt pierādījumos balstītus secinājumus, kas palīdzētu informēt turpmākās izglītības prakses, politikas veidošanu un nākotnes iniciatīvas sociālās nāves novēršanai un sociālo saikņu stiprināšanai pieaugušo izglītības un nodarbinātības sistēmās.

Izvirzītie mērķi un uzdevumi parāda, kā CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir veicinājusi projekta vispārējo mērķu īstenošanu — veicināt sociālo iekļaušanu, pasargāt indivīdus no sociālās izolācijas un sociālās atstumtības procesiem, kā arī stiprināt pieaugušo izglītības un MVU lomu saliedētākas, iekļaujošākas un noturīgākas sabiedrības veidošanā.

3. Metodoloģija

3.1. Metode

Šī kartēšanas ziņojuma metodoloģiskā pieeja tika izstrādāta tā, lai nodrošinātu tiešu salīdzināmību ar CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojumu, vienlaikus ļaujot fiksēt izmaiņas informētībā, attieksmēs un uzvedības nodomos pēc sociālās nāves apzināšanās kampaņas īstenošanas. Lai to nodrošinātu, pēckampaņas rezultātu novērtējumā tika izmantota visaptveroša tiešsaistes aptauja, piemērojot ar bāzes posmu saskaņotus indikatorus, jautājumu loģiku un mērķgrupu segmentāciju.

Pēckampaņas aptaujas jautājumi tika izstrādāti, balstoties uz bāzes aptaujas struktūru, kuru veidoja profesionālās konsultācijas CARE projekta aktivitātes — **Mācību laboratorijas** — ietvaros, kas notika 2024. gada aprīlī Kiprā. Šo pasākumu organizēja projekta partneris **STRATEGIC OMNIA RESEARCH AND TECHNOLOGY DEVELOPMENT LTD** (Kipra), piedaloties projekta koordinatorei **Latvijas Darba aizsardzības speciālistu asociācijai** (Latvija) un projekta partnerim **Društvo za izobraževanje in socialni razvoj** (Slovēnija). Mācību laboratorijā piedalījās ārējie eksperti, tostarp MVU pārstāvji, pieaugušo izglītotāji un psihologi. Tās mērķis bija izpētīt esošās zināšanas par sociālās nāves fenomenu dažādās disciplīnās, tostarp pieaugušo izglītībā, darba vietu kontekstā, darba aizsardzībā, sociāli neaizsargātu grupu iekļaušanā, pilsoniskajā līdzdalībā un psiholoģijā.

Balstoties uz šo ietvaru, pēckampaņas aptaujas tika pielāgotas kampaņas kontekstam. Lai gan galvenās tematiskās jomas saglabājās nemainīgas — sociālās nāves apzināšanās, simptomu, seku un cēloņu izpratne, pilsoniskā atbildība un pieejamā informācija — anketas tika pārformulētas, lai novērtētu uztvertās pārmaiņas, mācīšanās rezultātus un uzvedības nodomus pēc dalības CARE apzināšanās aktivitātēs. Tajās tika iekļautas arī tiešas atsauces uz dalību sociālās nāves apzināšanās kampaņā un/vai vebināros, ļaujot respondentiem izvērtēt kampaņas ietekmi uz viņu zināšanām un sociālās nāves problemātikas izpratni.

Tāpat kā bāzes posmā, arī pēc pēckampaņas rezultātu novērtējumā tika izmantotas četras atsevišķas, bet savstarpēji cieši saskaņotas anketas, kas atbilda četrām projekta mērķgrupām:

- pieaugušo izglītotāji
- pieaugušie izglītojamie
- MVU pārstāvji
- nodarbinātie pieaugušie

Visas četras anketas balstījās uz vienotu strukturālo loģiku un aptvēra vienotas pamatdimensijas, veicot tikai nelielas formulējuma un konteksta pielāgošanas darbības, lai nodrošinātu atbilstību katras mērķgrupas lomai un darbības videi. Šāda pieeja nodrošināja iekšējo konsekveni, vienlaikus ļaujot interpretēt sociālās nāves fenomenu atbilstoši katras mērķgrupas sociālajam un profesionālajam kontekstam.

Aptaujas tika īstenotas tiešsaistē, izmantojot **omnibusa metodi**, kas tika uzskatīta par piemērotu, ņemot vērā projekta apjomu, laika grafiku un pieejamos resursus. Šī metode ļāva efektīvi un izmaksu ziņā lietderīgi vākt datus vairākās valstīs, vienlaikus sasniedzot dažādas respondentu grupas. Aptauja tika sagatavota angļu valodā un pēc tam tulkota latviešu, slovēņu un grieķu valodā, lai nodrošinātu tās īstenošanu Latvijā, Slovēnijā un Kiprā, ko veica attiecīgās partnerorganizācijas.

Atbilstoši ētikas un datu aizsardzības prasībām visi aptaujas instrumenti ietvēra informētas piekrišanas paziņojumus un atbilda **Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/679 (Vispārīgā datu aizsardzības regula)**. Dalība aptaujā bija brīvprātīga, un dati tika vākti, glabāti un analizēti anonīmi. Pilns pēcpārbaudes aptaujas jautājumu saraksts katrai mērķgrupai ir pievienots **1. pielikumā**.

3.2. Dalībnieku izlase

Pēckampaņas kartēšanas ziņojuma dalībnieku izlase tika veidota no trim Eiropas Savienības dalībvalstīm — Latvijas, Kipras un Slovēnijas — kas atbilst CARE projekta partnerorganizāciju darbības valstīm. Šāda pieeja nodrošināja pēctecību ar CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojumu un ļāva salīdzinoši novērtēt progresu tajos pašos ģeogrāfiskajos un institucionālajos kontekstos.

Atšķirībā no bāzes posma, kurā tika izmantota iepriekš noteikta un fiksēta izlases struktūra, pēckampaņas novērtējums tika veikts pēc sociālās nāves apzināšanās kampaņas

īstenošanas. Kampana ietvēra vairākas informēšanas un izpratnes veicināšanas aktivitātes, kas tika organizētas gan tiešsaistē, gan klātienē. Līdz ar to pēckampanas dalībnieku izlase atspoguļo iesaisti, kas radās kampanas aktivitāšu rezultātā, nevis kvotu principā veidotu respondentu atlasī.

Kampanas galvenā starptautiskā aktivitāte bija starptautiskais vebinārs **“CARE darbībā: sociālās nāves izpratne un sadarbības tiltu veidošana”**, kas notika **2025. gada 6. novembrī**. Vebināru kopīgi organizēja visi projekta partneri, un tas bija paredzēts pieaugušo izglītotājiem un MVU pārstāvjiem no Latvijas, Kīpras un Slovēnijas. Vebināra programmā tika iekļautas prezentācijas par CARE projektu, **Mācību laboratoriju**, bāzes kartēšanas ziņojumu un digitālo ceļvedi **“Sociālās izolācijas shēma: modeļa skaidrojums”**, pēc kurām notika interaktīva diskusija un iegūto zināšanu izvērtēšana.

Kopumā starptautiskajā vebinārā piedalījās **67 dalībnieki**, tostarp pieaugušo izglītotāji un MVU pārstāvji no trim partnervalstīm.

Papildus starptautiskajam vebināram projekta partneri laika posmā no **2025. gada oktobra līdz decembrim** organizēja **18 nacionāla līmeņa informācijas izplatīšanas pasākumus**, kas notika gan tiešsaistē, gan klātienē. Šajās aktivitātēs tika izmantots vebināra pamaturs, pielāgojot to nacionālajam kontekstam. Kopumā kampana visās partnervalstīs sasniedza aptuveni **400 dalībniekus**, tostarp pieaugušo izglītotājus, MVU pārstāvjus, pieaugušos izglītojamos un nodarbinātos pieaugušos, kā arī universitāšu studentus un vispārējās izglītības pedagogus.

Pēc dalības kampanas aktivitātēs dalībnieki tika aicināti aizpildīt **tiešsaistes aptaujas**, kas bija paredzēta attiecīgajām mērķgrupām. Dalība aptaujā bija brīvprātīga, un ne visi pasākumu dalībnieki aizpildīja anketu, kas ir ierasta un sagaidāma situācija ar pasākumu novērtējuma aptaujām.

Kopumā no visām partnervalstīm tika saņemtas **225 derīgas aizpildītas aptaujas anketas**:

- Pieaugušo izglītotāji — **62 respondenti**
- MVU pārstāvji — **58 respondenti**
- Pieaugušie izglītojamie — **56 respondenti**
- Nodarbinātie pieaugušie — **49 respondenti**

Tādējādi pēckampanas izlase veido **pašizvēlētu kampanas dalībnieku apakškopu** — personas, kuras aktīvāk iesaistījās arī novērtēšanas procesā. Lai gan aptaujas respondentu

skaits ir mazāks nekā kopējais kampaņas sasniegto personu skaits, iegūtie dati ir pietiekami, lai analizētu izmaiņas informētībā, attieksmēs un uzvedības nodomos, īpaši salīdzinājumā ar bāzes kartēšanas ziņojuma rezultātiem.

Pēckampaņas aptaujas dalībnieku izlase ietver personas **vecumā no 18 gadiem** un atspoguļo dažādu profesionālo lomu, izglītības līmeņu un iesaistes pakāpes daudzveidību pieaugušo izglītības un nodarbinātības kontekstā. Ņemot vērā kampaņas aktivitātēs balstīto dalībnieku piesaisti, izlase ir **mērķtiecīga**, nevis reprezentatīva attiecībā pret vispārējo populāciju, kas atbilst projekta fokusam uz konkrētu ieinteresēto pušu grupu informēšanas veicināšanu.

Iespējamie ierobežojumi, kas saistīti ar atšķirīgu respondentu skaitu starp valstīm vai mērķgrupām, ir analizēti šī ziņojuma datu analīzes un interpretācijas sadaļās. Ja nepieciešams, šādi ierobežojumi tiek skaidri norādīti, lai nodrošinātu pēckampaņas rezultātu interpretācijas pamatotību un uzticamību.

3.3. Datu vākšana un analīze

Dati salīdzinošajam pēckampaņas kartēšanas ziņojumam tika iegūti, izmantojot tiešsaistes aptaujas, kas tika izplatītas CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņas aktivitāšu dalībniekiem Latvijā, Kiprā un Slovēnijā. Atšķirībā no bāzes posma, kurā tika izmantota iepriekš noteikta kvotu izlase, pēckampaņas datu vākšana tika veikta pēc kampaņas aktivitāšu īstenošanas. Līdz ar to iegūtie dati atspoguļo dalībnieku iesaisti, kas radās kampaņas aktivitāšu rezultātā.

Aptaujas anketu saites dalībniekiem tika nosūtītas pēc viņu dalības CARE apzināšanās aktivitātēs, tostarp starptautiskajā vebinārā un nacionālajos informācijas izplatīšanas pasākumos. Aptaujas izplatīšanai tika izmantoti vairāki kanāli:

- tiešie e-pasta uzaicinājumi, kurus nosūtīja partnerorganizācijas;
- papildu ziņojumi pasākumu un vebināra dalībniekiem;
- partneru un projekta komunikācijas kanāli, kas tika izmantoti kampaņas īstenošanas laikā.

Dalībnieki saņēma vispārēju aptaujas saiti attiecīgajā nacionālajā valodā. Atverot saiti, respondenti tika novirzīti uz atbilstošo anketu, kas bija paredzēta konkrētajai mērķgrupai

(pieaugušo izglītotājiem, MVU pārstāvjiem, pieaugušajiem izglītojamajiem vai nodarbinātajiem pieaugušajiem). Aptaujas aizpildīšana bija iespējama visā kampaņas informācijas izplatīšanas periodā, ļaujot dalībniekiem anketu aizpildīt sev ērtā laikā.

Visas aptaujas tika administrētas partnervalstu nacionālajās valodās — latviešu, grieķu un slovēņu — pēc tulkojumu sagatavošanas un partnerorganizāciju veiktas iekšējās pārbaudes. Datu vākšana notika pēc kampaņas aktivitātēm, kas tika īstenotas laika posmā no 2025. gada oktobra līdz decembrim. Aptauja bija pieejama līdz brīdim, kad tika iegūts pietiekams respondentu skaits salīdzinošās analīzes veikšanai.

Pēckampaņas datu vākšanu un analīzi koordinēja **Latvijas Darba aizsardzības speciālistu asociācija (LDASA)**. Aptauju rezultāti no visām partnervalstīm tika apkopoti centralizēti un analizēti, izmantojot aprakstošās statistikas metodes. Analīze koncentrējās uz:

- salīdzinājumu ar bāzes kartēšanas ziņojuma rezultātiem;
- datu sadalījumu starp mērķgrupām;
- valstu līmeņa tendencēm, ja to ļāva datu pieejamība;
- informētības, attieksmes un uzvedības nodomu indikatoru izvērtēšanu.

Ņemot vērā kampaņas aktivitātēs balstīto dalībnieku piesaistes modeli, pēckampaņas datiem netika piemērotas datu izsvēršanas procedūras. Rezultāti tiek prezentēti absolūtos skaitļos un procentos, kas aprēķināti no derīgajām atbildēm katrā jautājumā. Dažos gadījumos procentu vērtības ir noapaļotas līdz tuvākajam veselajam skaitlim, lai nodrošinātu skaidrāku datu attēlojumu.

Lai papildinātu rezultātu interpretāciju, analīzē tika iekļauti arī atsevišķi demogrāfiskie rādītāji, piemēram, respondentu vecuma grupa un profesionālā loma. Visā datu vākšanas un analīzes procesā tika ievēroti datu aizsardzības un ētikas principi. Dalība aptaujā bija brīvprātīga, informētā piekrišana tika iegūta digitāli, un visas atbildes tika vāktas un analizētas anonīmi, ievērojot **Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679 (Vispārīgā datu aizsardzības regula)**.

Ierobežojumi, kas saistīti ar respondentu skaitu, valstu pārstāvniecības līdzsvaru vai mērķgrupu sadalījumu, ir ņemti vērā rezultātu interpretācijā. Attiecīgajos gadījumos tie tiek skaidri norādīti, lai nodrošinātu aptaujas rezultātu novērtējuma metodoloģisko caurskatāmību un rezultātu interpretācijas uzticamību.

4. Rezultāti

Pēckampaņas aptaujas rezultāti tiek prezentēti, izmantojot tādu pašu analītisko struktūru un jautājumu grupējumu kā CARE sociālās nāves apzināšanās bāzes kartēšanas ziņojumā, lai nodrošinātu pilnīgu salīdzināmību starp abiem novērtējuma posmiem. Pēckampaņas rezultātu analīze balstās uz atbildēm, kas tika iegūtas pēc dalības sociālās nāves apzināšanās kampaņas aktivitātēs, un atspoguļo izmaiņas informētībā, izpratnē un uzvedības nodomos projekta mērķgrupās.

Atbilstoši aptaujas struktūrai rezultāti ir sadalīti piecās tematiskajās jomās, kas tieši atbilst anketās izmantotajai jautājumu numerācijai:

1. Demogrāfiskie raksturlielumi

(Jautājumi 1–4)

Dzimums, vecuma grupa, augstākais iegūtais izglītības līmenis un dzīvesvietas valsts.

2. Informētības rādītāji

(Jautājumi 5–8)

Informētība un sociālās nāves jēdziena atpazīstamība, tostarp informētība pieaugušo izglītības un darba vietu kontekstā, kā arī priekšstati par sociālās nāves novēršanas iespējām.

3. Sociālās nāves simptomi, sekas un cēloņi

(Jautājumi 9–11)

Izpratne par sociālās nāves cēloņiem, simptomiem un sekām, kā tie tika atspoguļoti aptaujā.

4. Pilsoniskā atbildība un individuālā rīcība

(Jautājumi 12–14)

Priekšstati par atbildību sociālās nāves novēršanā, pārliecība par savu spēju rīkoties un uztvertie šķēršļi sociālās nāves apzināšanās integrēšanai praksē.

5. Ārējais atbalsts un pieejamā informācija

(Jautājumi 15–19)

Piekluve informācijai, uztvertā nepieciešamība pēc papildu resursiem, informētības kampaņu lietderība un prioritārās saturs jomas sociālās nāves apzināšanās veicināšanai.

Šāda struktūra atbilst bāzes kartēšanas ziņojumam un ļauj tieši salīdzināt rezultātus starp abiem mērījuma posmiem. Kampaņas rezultāti tiek analizēti gan kopumā, gan, ja nepieciešams, pa mērķgrupām, īpašu uzmanību pievēršot izmaiņām informētībā, zināšanās un uzvedības nodomos pēc dalības CARE kampaņas aktivitātēs.

Kampaņas rezultātu izvērtēšanas posmā kopumā tika iegūtas **225 derīgas aptaujas anketas** no respondentiem Latvijā, Kiprā un Slovēnijā.

1. tabulā sniegts pārskats par respondentu demogrāfiskajiem rādītājiem, tostarp dzimumu, vecuma grupu, dzīvesvietas valsti un augstāko iegūto izglītības līmeni.

1. tabula. Aptaujas respondentu demogrāfiskais raksturojums visās (valstu) mērķgrupās (N = 225)

Kategorija	Raksturojums	Skaitis	Procenti (%)
Dzimums	Vīrietis	97	43.1%
	Sieviete	125	55.6%
	Nebināra identitāte	2	0.9%
	Nevēlos norādīt	1	0.4%
		225	100,00%
Vecuma grupa	18-24	7	3.1%
	25-34	38	16.9%
	35-44	85	37.8%
	44-54	62	27.6%
	55+	33	14.7%
		225	100,00%
Izglītības līmenis	Nepabeigta vidējā izglītība	7	3.1%
	Vidējā izglītība (vidusskola, bakalaurāts)	25	11.1%
	Profesionālā kvalifikācija	44	19.6%
	Bakalaura grāds vai līdzvērtīga izglītība	86	38.2%

	Maģistra vai doktora grāds	63	28.0%
		225	100,00%
Valsts	Latvija	118	52.4%
	Slovēnija	67	29.8%
	Kipra	40	17.8%
		225	100,00%

Kopumā pēckampaņas anketu respondentu profils ir salīdzināms ar bāzes izlasi, vienlaikus atspoguļojot arī izmaiņas, kas saistītas ar dalību kampaņas aktivitātēs. Pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par līdzsvarotāku dzimumu sadalījumu, tostarp lielāku vīriešu respondentu īpatsvaru un papildu dzimumidentitātes izvēles iespēju iekļaušanu.

Vecuma sadalījums abos pētījuma posmos galvenokārt koncentrējas respondentu grupā no 35 līdz 54 gadiem. Tomēr pēckampaņas respondentu izlasē ir lielāks respondentu īpatsvars vecuma grupā 55 gadi un vairāk, kas var liecināt par lielāku pieredzējušāku profesionāļu iesaisti kampaņas aktivitātēs.

Izglītības līmeņa sadalījums šajā izlasē norāda uz plašāku profesionālo profilu, palielinoties respondentu skaitam ar profesionālo kvalifikāciju un bakalaura grādu. Vienlaikus respondentu īpatsvars ar maģistra vai doktora grādu ir nedaudz samazinājies.

Valstu pārstāvniecība kopumā saglabājas atbilstoša projekta partneru struktūrai, tomēr šajā posmā ir novērojams lielāks respondentu īpatsvars no Latvijas, kas atspoguļo intensīvāku informācijas izplatīšanas aktivitāšu īstenošanu nacionālajā līmenī.

4.1. Informētības rādītāji

Šajā sadaļā ir apkopoti rezultāti, kas saistīti ar informētību par sociālās nāves fenomenu. Analīze balstās uz četriem informētības jautājumiem, kas tika iekļauti gan bāzes, gan pēckampaņas aptaujā. Jautājumu struktūra un tematiskā ievirze tika saglabāta nemainīga, lai nodrošinātu tiešu rezultātu salīdzināmību starp abiem novērtējuma posmiem.

Informētības jautājumi aptvēra šādus aspektus:

- **Q1 (1. jautājums)**

Vispārēja informētība par jēdzienu *sociālā nāve*, balstoties uz aptaujā sniegto definīciju.

- **Q2 (2. jautājums)**

Informētība par jēdzienu *sociālā nāve* respondenta profesionālajā vai izglītības vidē — pieaugušo izglītībā (pieaugušo izglītotājiem un pieaugušajiem izglītojamajiem) vai darba vietā (MVU pārstāvjiem un nodarbinātajiem pieaugušajiem).

- **Q3 (3. jautājums)**

Respondentu viedoklis par to, vai sociālā nāve ir novēršama.

- **Q4 (4. jautājums)**

Zināšanas par iespējamiem risinājumiem un pieejām, kas varētu palīdzēt mazināt sociālās nāves risku pieaugušo izglītības vai darba vietas vidē.

Bāzes aptaujā tika vērtēta respondentu iepriekšējā saskarsme ar sociālās nāves jēdzienu un tā atpazīstamība, izmantojot bināras atbildes iespējas (Jā/Nē). Savukārt pēckampaņas aptaujā pirmie divi informētības jautājumi tika pārformulēti, lai atspoguļotu situāciju pēc kampaņas aktivitātēm. Respondenti tika aicināti novērtēt savu izpratni un zināšanas par sociālās nāves jēdzienu pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un/vai vebinārā. Tas ļāva iegūt detalizētāku priekšstatu par mācīšanās rezultātiem un zināšanu līmeņa izmaiņām.

Tādējādi šajā sadaļā analizētie rezultāti atspoguļo izmaiņas informētībā, izpratnē un zināšanās par iespējamiem risinājumiem, salīdzinot pēckampaņas atbildes ar bāzes pētījuma rezultātiem, lai novērtētu sociālās nāves apzināšanās kampaņas ietekmi.

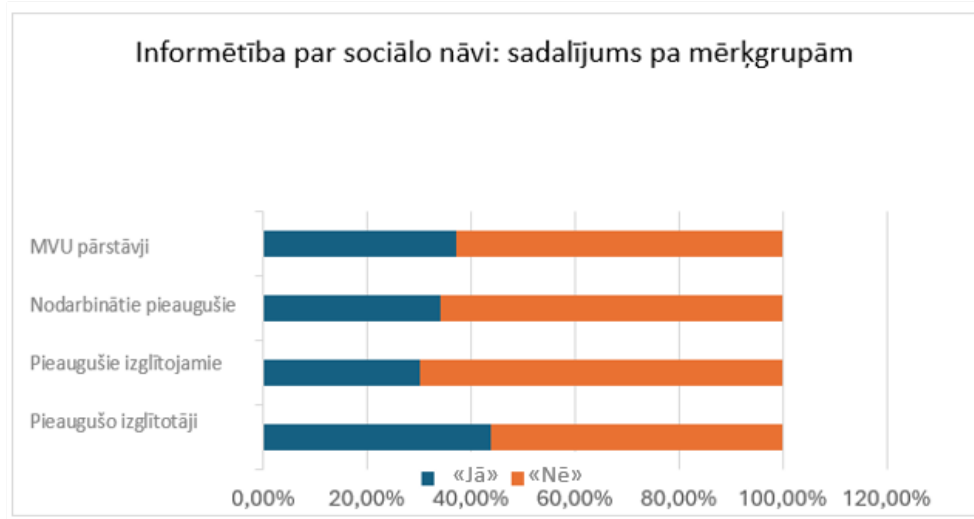
1. attēlā ir attēlotas apvienotās pēckampaņas aptaujas atbildes uz 1. jautājumu (Q1), kas parāda respondentu informētību par sociālās nāves jēdzienu pēc dalības kampaņas aktivitātēs, sadalījumā pa mērķgrupām.

Saskaņā ar Dillard un Storberg-Walker (2022) pētījumu pastāv nepieciešamība padziļināti izprast, kā organizācijas var efektīvi veicināt daudzveidību un veidot iekļaujošu vidi. Mūsdienās daudzveidība ir viena no būtiskām prioritātēm izglītībā, un pastāv skaidrs mērķis — sagatavot un attīstīt darbiniekus, kuri spēj darboties dažādās sociālajās un profesionālajās vidēs. Daudzveidības nepieņemšana var novest pie izslēgšanas vai ostrakisma, kas savukārt var veicināt sociālās nāves attīstību.

1. attēls. Atbildes uz 1. jautājumu – informētība par sociālo nāvi mērķgrupu sadalījumā; visas mērķgrupas.

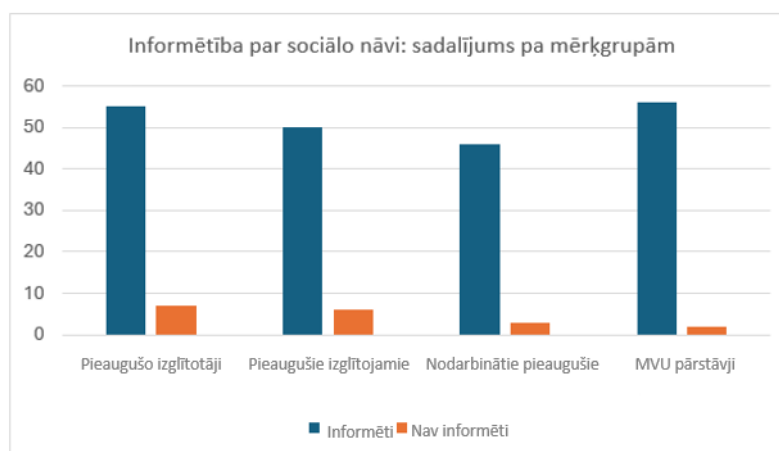
Dati: CARE bāzes kartēšanas ziņojums, 2024. gada oktobris.

Bāzes kartēšanas posmā (2024. gada oktobris) lielākā daļa respondentu visās mērķgrupās norādīja, ka iepriekš nav dzirdējuši jēdzienu “sociālā nāve”, un tikai neliela daļa respondentu atzina, ka ar šo jēdzienu ir bijuši pazīstami. Tas apstiprināja būtisku informētības trūkumu CARE projekta sākumposmā.

Savukārt pēckampaņas aptaujas rezultāti, kas tika iegūti pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā, liecina par ievērojamu informētības pieaugumu visās mērķgrupās. Pieaugušo izglītotāji, pieaugušie izglītojamie, nodarbinātie pieaugušie un MVU pārstāvji pārliecinošā vairākumā norādīja, ka ir pazīstami ar sociālās nāves jēdzienu un izprot tā nozīmi.

2. attēls. Atbildes uz 1. jautājumu – informētība par sociālo nāvi mērķgrupu sadalījumā; visas mērķgrupas. Pēckampaņas aptaujas dati.

Šis salīdzinājums liecina, ka kampaņa ir efektīvi palīdzējusi mazināt bāzes posmā konstatēto informētības trūkumu un veiksmīgi iepazīstinājusi ar sociālās nāves jēdzienu dažādas pieaugušo izglītības un darba vides auditorijas.

Bāzes kartēšanas posmā informētība par sociālās nāves jēdzienu profesionālajā kontekstā visās mērķgrupās bija ierobežota. Tikai 15,6 % pieaugušo izglītotāju un 16,3 % pieaugušo izglītojamo norādīja, ka ir saskārušies ar šo jēdzienu pieaugušo izglītības vidē, savukārt nodarbināto pieaugušo (34,2 %) un MVU pārstāvju (37,1 %) vidū informētības līmenis bija nedaudz augstāks, taču joprojām salīdzinoši zems.

Savukārt pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par būtisku kontekstuālās informētības pieaugumu pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Informētība pieaugušo izglītības kontekstā pieauga līdz 98,4 % pieaugušo izglītotāju vidū un 91,1 % pieaugušo izglītojamo vidū, savukārt darba vides kontekstā tā sasniedza 95,9 % nodarbināto pieaugušo un 96,6 % MVU pārstāvju vidū.

Šie rezultāti liecina, ka kampaņa bija efektīva ne tikai sociālās nāves jēdziena popularizēšanā, bet arī tā integrēšanā izglītības un darba vides kontekstā, tādējādi tieši risinot bāzes posmā identificēto informētības trūkumu.

Daži pētnieki secina, ka joprojām ir salīdzinoši maz pētījumu par iekļaujošu izglītību izglītojamajiem ar emocionāliem un/vai uzvedības traucējumiem, kā arī par to, cik lielā mērā viņi izglītības vidē saņem uz pētījumiem balstītu mācību un atbalstu. Turklāt pētījumu jomā ir

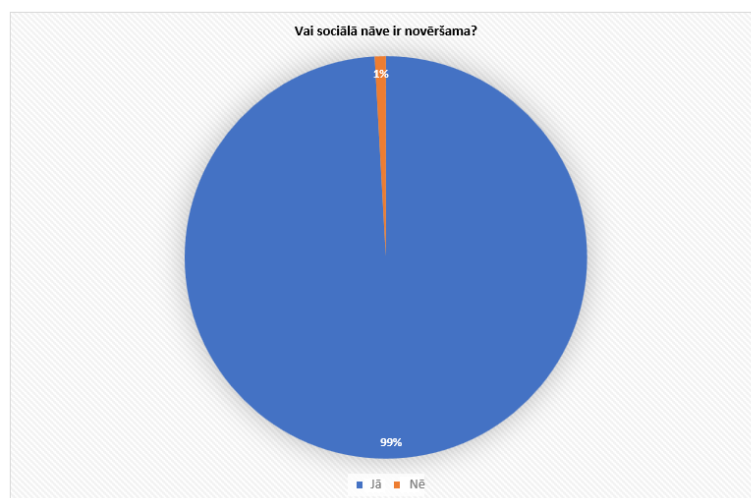
ierobežota informācija par to, kādās praksēs pedagogi ir informēti, gatavi vai spējīgi iesaistīties un kuras viņi uzskata par efektīvām, nodrošinot iekļaujošu izglītību izglītojamajiem ar emocionāliem un/vai uzvedības traucējumiem (McKenna et al., 2023). Pētījumi par iekļaujošu darba vidi savukārt liecina, ka iekļaujoša līderība veicina darbinieku inovatīvu darba uzvedību, izmantojot iesaistes un mijiedarbības netiešo ietekmi (Umrani et al., 2024). Apmācību programmās vadītājiem, pedagogiem un citām autoritātēm būtu jāuzsver drošas un atbalstošas vides nodrošināšanas nozīme sociāli izslēgtiem dalībniekiem, lai mazinātu ostrakisma negatīvās sekas (Mikulincer & Shaver, 2009; Yaakobi, 2019).

Trešais jautājums (Q3) analizēja respondentu priekšstatus par to, vai sociālā nāve ir novēršama. Šis attieksmes rādītājs atspoguļo cerības līmeni, uztverto rīcības iespēju un gatavību iesaistīties preventīvās darbībās. Bāzes kartēšanas rezultāti jau liecināja par izteikti pozitīvu attieksmi: 95 % respondentu uzskatīja, ka sociālā nāve ir novēršama, kas norādīja uz kopumā optimistisku un proaktīvu mērķgrupu attieksmi CARE projekta sākumposmā.

Pēckampaņas aptaujas rezultāti šo priekšstatu vēl vairāk nostiprina. Pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā 99,1 % respondentu (223 no 225) norādīja, ka sociālā nāve ir novēršama. Šī gandrīz vienprātīgā pozīcija visās mērķgrupās apliecina pozitīvas attieksmes nostiprināšanos attiecībā uz sociālās nāves novēršanas iespējām.

Novērotais pieaugums no bāzes posma līdz pēckampaņas posmam liecina, ka kampaņa ne tikai saglabāja jau pastāvošo optimismu, bet arī palielināja respondentu pārliecību par sociālās nāves novēršanas iespējām. Tas, visticamāk, saistīts ar kampaņas laikā sniegtajām zināšanām, praktiskajiem piemēriem un skaidrāku izpratni par mehānismiem, ar kuru palīdzību sociālo nāvi iespējams novērst. No sociālās psiholoģijas perspektīvas tas atbilst cerības, noturības un uztvertās individuālās un kolektīvās rīcības koncepcijām, kas ir būtiski priekšnosacījumi, lai informētība pārvērstos praktiskā preventīvā rīcībā.

3. attēls. Atbildes uz 3. jautājumu – vai sociālā nāve ir novēršama; visas mērķgrupas. Pēckampaņas aptaujas dati.

Ceturtais jautājums analizēja, vai respondenti dažādās lomās pieaugušo izglītībā un darba vidē zināja konkrētas stratēģijas sociālās nāves riska mazināšanai. Šī jautājuma mērķis bija novērtēt praktisko zināšanu līmeni un noskaidrot, vai ir nepieciešamas papildu vadlīnijas un resursi.

Bāzes kartēšanas posmā informētība par novēršanas stratēģijām visās mērķgrupās bija ierobežota. Tikai 33,3 % pieaugušo izglītotāju un 25,6 % pieaugušo izglītojamo norādīja, ka zina šādas stratēģijas, savukārt informētība bija vēl zemāka nodarbināto pieaugušo (21,1 %) un MVU pārstāvju (17,1 %) vidū. Šie rezultāti uzsvēra skaidru plaisu starp pārliecību, ka sociālo nāvi ir iespējams novērst, un spēju identificēt praktiskas darbības, kas palīdzētu tās novēršanā.

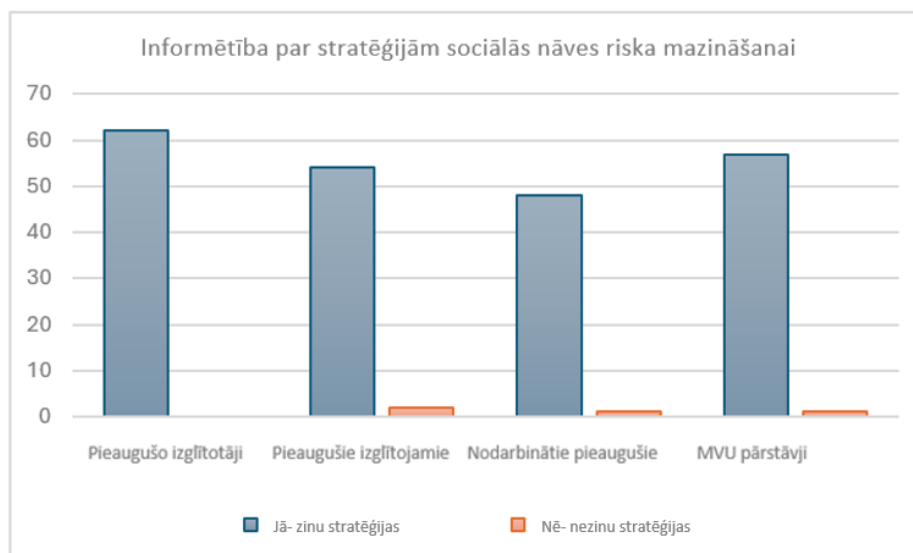
Pēckampaņas aptaujas rezultāti rāda būtisku un konsekventu zināšanu pieaugumu par novēršanas stratēģijām visās mērķgrupās pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Pēckampaņas posmā:

- 100 % pieaugušo izglītotāju (62 no 62) norādīja, ka zina stratēģijas sociālās nāves riska mazināšanai;
- 96,4 % pieaugušo izglītojamo (54 no 56) norādīja, ka ir informēti par šādām stratēģijām;
- 98,0 % nodarbināto pieaugušo (48 no 49) norādīja, ka zina novēršanas pieejas;
- 98,3 % MVU pārstāvju (57 no 58) apstiprināja informētību par atbilstošām stratēģijām.

Šis ievērojamais uzlabojums parāda, ka kampaņa bija ļoti efektīva, novēršot Bāzes kartēšanas posmā konstatēto praktisko zināšanu trūkumu. Lai gan sākotnēji respondenti pauda optimismu attiecībā uz sociālās nāves novēršamību, pēckampaņas aptauju rezultāti liecina, ka šis optimisms ir pārvērties konkrētā izpratnē par praktiski īstenojamām stratēģijām, īpaši izglītības un darba vides kontekstā.

4. attēls ilustrē pēckampaņas posma atbildes uz ceturto jautājumu, parādot informētības sadalījumu par sociālās nāves novēršanas stratēģijām dažādās mērķgrupās.

4. attēls. Atbildes uz 4. jautājumu: informētība par sociālās nāves riska mazināšanas stratēģijām visās (visu valstu) mērķgrupās — pēckampaņas aptauja

4.2. Simptomi, ietekme un cēloņi

Šajā aptaujas daļā uzmanība tika pievērsta respondentu informētībai par sociālās nāves cēloņiem, simptomiem un ietekmi, aptverot gan izglītības, gan darba vides kontekstu. Gan Bāzes kartēšanas, gan pēckampaņas aptaujā tika vērtētas tās pašas trīs konceptuālās dimensijas, lai nodrošinātu salīdzinošu analīzi laika gaitā.

Bāzes kartēšanas posmā šīs kategorijas jautājumi tika izstrādāti, lai noskaidrotu, vai respondenti iepriekš bija dzirdējuši par:

- sociālās nāves cēloņiem (piemēram, noraidījumu, ostrakismu, izstumšanu, sociālā atbalsta atsaukšanu vai kumulatīviem zaudējumiem),

- sociālās nāves simptomiem (piemēram, identitātes zudumu, sociālo attiecību zudumu, atsvešināšanos no ikdienas aktivitātēm),
- un sociālās nāves ietekmi pieaugušo izglītības vai darba vides kontekstā atkarībā no respondenta lomas.

Bāzes kartēšanas atbildes tika apkopotas, izmantojot bināras atbilžu iespējas (Jā/Nē), tādējādi fiksējot respondentu iepriekšējo saskari ar šiem jēdzieniem un to atpazīšanu.

Pēckampaņas aptaujā tās pašas tematiskās jomas tika saglabātas, tomēr jautājumi tika pārformulēti, lai atspoguļotu skatījumu pēc kampaņas. Tā vietā, lai jautātu, vai respondenti jebkad bija dzirdējuši par sociālās nāves cēloņiem, simptomiem vai ietekmi, pēckampaņas anketās tika vērtēts respondentu pašu norādītais izpratnes līmenis pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un/vai starptautiskajā vebinārā. Šī pielāgošana ļāva niansētāk novērtēt mācīšanās rezultātus un informētības dziļumu, vienlaikus saglabājot konceptuālu atbilstību Bāzes kartēšanas rādītājiem.

Trīs šīs kategorijas jautājumi aptvēra sekojošus aspektus:

- 1. jautājums (Q1): sociālās nāves cēloņi

Informētība un izpratne par galvenajiem sociālās nāves cēloņiem, tostarp sociālo noraidījumu, ostrakismu, atbalsta zaudējumu un kumulatīviem sociālajiem zaudējumiem, kā tie aprakstīti literatūrā.

- 2. jautājums (Q2): sociālās nāves simptomi

Informētība un izpratne par galvenajiem simptomiem, piemēram, identitātes zudumu, atsvešināšanos no sociālās dzīves, samazinātu līdzdalību ikdienas aktivitātēs un pazeminātu pašvērtējumu.

- 3. jautājums (Q3): sociālās nāves ietekme

Informētība par sociālās nāves ietekmi:

o pieaugušo izglītības kontekstā (pieaugušo izglītotājiem un pieaugušo izglītojamajiem), tostarp samazinātu motivāciju, līdzdalību un piederības sajūtu;

o darba vides kontekstā (nodarbinātajiem pieaugušajiem un MVU pārstāvjiem), tostarp ietekmi uz labbūtību, uzticēšanos, emocionālo izsīkumu, produktivitāti un darbinieku mainību.

Šajā sadaļā sniegtie rezultāti salīdzina Bāzes kartēšanā konstatēto sociālās nāves cēloņu, simptomu un ietekmes atpazīšanu ar pēckampaņas posmā pašu respondentu novērtēto

izpratni, tādējādi ļaujot novērtēt, vai CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir veicinājusi dziļāku konceptuālo izpratni un kontekstuālo informētību visās mērķgrupās.

1. jautājuma mērķis bija novērtēt respondentu informētību par sociālās nāves iespējamajiem cēloņiem, kas identificēti zinātniskajā literatūrā, tostarp noraidījumu, sliktu izturēšanos, ostrakismu, izstumšanu, kopienas atbalsta liegšanu un kumulatīvus sociālos zaudējumus. Šī jautājuma mērķis bija izvērtēt respondentu izpratni par sociālās izolācijas un sociālās nošķirtības pamatcēloņiem.

Bāzes kartēšanas posmā informētība par sociālās nāves cēloņiem bija ierobežota. Ievērojama respondentu daļa (58,8 %) norādīja, ka nav pazīstami ar sociālās nāves cēloņiem, savukārt tikai 41,2 % norādīja uz iepriekšēju informētību par tiem. Šie rezultāti atklāja būtisku zināšanu trūkumu par pamatmehānismiem, kas veicina sociālo izolāciju un sociālo nāvi, uzsverot nepieciešamību pēc mērķētām izglītojošām intervencēm.

Savukārt pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par būtisku informētības pieaugumu pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Pēckampaņas datu analīze rāda, ka 223 no 225 respondentiem (99,1 %) norādīja, ka ir informēti par sociālās nāves cēloņiem, savukārt tikai 2 respondenti (0,9 %) norādīja, ka ar tiem nav pazīstami. Šis uzlabojums ir konsekvents visās mērķgrupās un atspoguļo būtisku konceptuālās izpratnes nostiprināšanos.

Bāzes kartēšanas un pēckampaņas rezultātu salīdzinājums liecina, ka kampaņa efektīvi mazināja iepriekš konstatēto zināšanu trūkumu, būtiski uzlabojot respondentu informētību par sociālās nāves sarežģītajiem un daudzšķautņainajiem cēloņiem. Zinātniskajā literatūrā uzsvērta šādas izpratnes nozīme, jo psiholoģiskā un emocionālā trauma, kas saistīta ar sociālo atstumšanu, var traucēt sociālo, emocionālo un uzvedības kompetenču attīstību, kuras ir būtiskas atbalstošu starppersonu attiecību uzturēšanai. Turklāt indivīdu jutīgums pret ostrakismu un viņu reakcija uz izslēgšanu var atšķirties atkarībā no personiskajām vajadzībām, kontekstuālajiem faktoriem un nodoma uztveres, izraisot uzvedību, kas variē no pastiprinātas sociālās vērības līdz agresijai vai noslēgšanai sevī. Tādēļ paaugstināta informētība par šiem cēloņiem ir būtisks priekšnoteikums sociālās nāves savlaicīgai atpazīšanai un efektīvai novēršanai.

2. jautājumā tika analizēta respondentu informētība par sociālās nāves simptomiem, kas identificēti literatūrā, tostarp identitātes zudumu, samazinātu spēju piedalīties ikdienas

aktivitātēs, sociālo attiecību zudumu un atslēgšanos no sociālās dzīves. Šī jautājuma mērķis bija novērtēt respondentu spēju atpazīt sociālās izolācijas un sociālās atsvešināšanās pazīmes un sekas.

Bāzes kartēšanas posmā informētība par sociālās nāves simptomiem bija ierobežota. Lielākā daļa respondentu (55,4 %) norādīja, ka nav pazīstami ar šiem simptomiem, savukārt 44,6 % norādīja uz informētību par tiem. Šie rezultāti liecina par būtisku trūkumu sociālās nāves agrīno pazīmju atpazīšanā, kas var apgrūtināt savlaicīgu identificēšanu un intervenci, kā arī palielināt ilgstošas sociālās izolācijas risku.

Savukārt pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par gandrīz vispārēju informētības līmeni pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Pēckampaņas datu analīze rāda, ka 224 no 225 respondentiem (99,6 %) norādīja, ka ir informēti par sociālās nāves simptomiem, savukārt tikai viens respondents (0,4 %) norādīja, ka ar tiem nav pazīstams. Šis uzlabojums ir konsekvents visās mērķgrupās un atspoguļo būtisku respondentu spējas atpazīt galvenās brīdinājuma pazīmes nostiprināšanos.

Bāzes kartēšanas un pēckampaņas rezultātu salīdzinājums liecina, ka kampaņa bija ļoti efektīva, mazinot zināšanu trūkumu, kas saistīts ar simptomu atpazīšanu. Tas ir īpaši svarīgi, jo efektīva reaģēšana uz sociālo izolāciju un izslēgšanu ir atkarīga ne tikai no riska faktoru izpratnes, bet arī no aizsargfaktoru un agrīno brīdinājuma pazīmju atpazīšanas, kas atbalsta garīgo veselību un sociālo labbūtību (Waid & Urich, 2020). Lai gan iepriekšējie pētījumi liecina, ka informētība pati par sevi ne vienmēr pārtop iekļaujošā praksē (Kauffman & Badar, 2016; McKenna et al., 2023), uzlabota simptomu atpazīšana ir būtisks pirmais solis ceļā uz savlaicīgu atbalstu, novēršanu un jēgpilnu intervenci.

3. jautājumā tika analizēta respondentu informētība par sociālās nāves konkrēto ietekmi viņu attiecīgajos profesionālajos kontekstos, proti, pieaugušo izglītībā (pieaugušo izglītotājiem un pieaugušo izglītojamajiem) un darba vidē (nodarbinātajiem pieaugušajiem un MVU pārstāvjiem). Tā kā sociālās nāves sekas izglītības un organizāciju vidē izpaužas atšķirīgi, jautājums tika kontekstuāli diferencēts, lai nodrošinātu atbilstību un jēgpilnu interpretāciju katrai mērķgrupai.

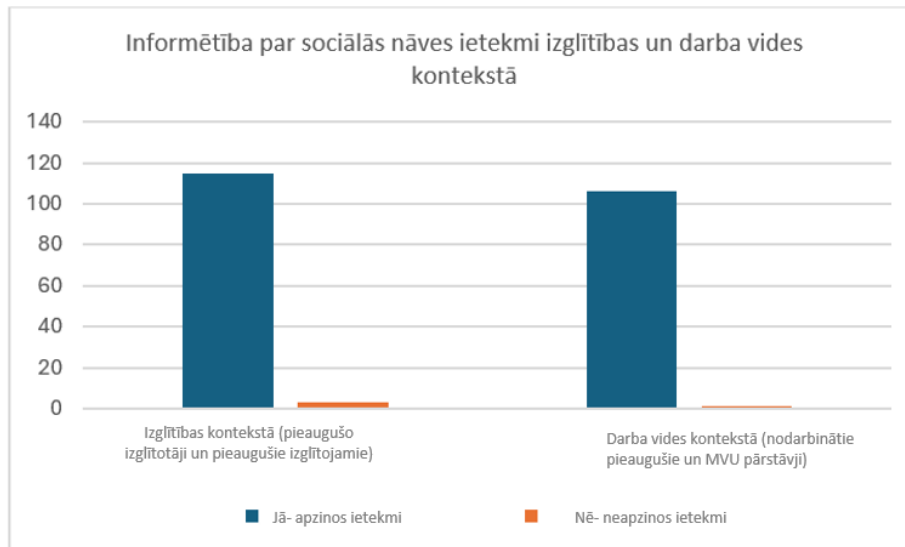
Bāzes kartēšanas posmā informētība par sociālās nāves ietekmi profesionālajos kontekstos bija mērena, taču nevienmērīga. Aptuveni 52,0 % respondentu ar izglītību saistītās

lomās un 50,7 % respondentu ar darba vidi saistītās lomās norādīja, ka ir informēti par sociālās nāves ietekmi. Šie rezultāti liecina, ka, lai gan zināma izpratne par sociālās izolācijas sekām pastāvēja, joprojām saglabājās būtiski zināšanu trūkumi, jo īpaši attiecībā uz to, kā sociālā nāve kontekstspecifiskā veidā ietekmē mācīšanos, labbūtību, motivāciju, uzticēšanos un produktivitāti.

Pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par izteiktu kontekstuālās informētības uzlabojumu pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Datu analīze rāda, ka 221 no 225 respondentiem (98,2 %) norādīja, ka ir informēti par sociālās nāves ietekmi savā attiecīgajā izglītības vai darba vides kontekstā, savukārt tikai 4 respondenti (1,8 %) norādīja uz informētības trūkumu. Šis pieaugums tika konsekventi novērots gan uz izglītību orientētajās, gan uz darba vidi orientētajās mērķgrupās.

Bāzes kartēšanas un pēckampaņas rezultātu salīdzinājums liecina, ka kampaņa bija ļoti efektīva, padziļinot respondentu izpratni par to, kā sociālā nāve izpaužas reālās profesionālās vidēs, nevis paliekot tikai abstrakts vai teorētisks jēdziens. Kampaņas aktivitātēs sniedzot kontekstam specifiskus pierādījumus un piemērus, CARE iniciatīva, šķiet, veiksmīgi novērsa Bāzes kartēšanā identificēto plaisu un stiprināja respondentu spēju atpazīt sociālās izolācijas un ostrakisma praktiskās sekas gan izglītības, gan nodarbinātības vidē. 5. attēls ilustrē pēckampaņas aptaujas atbildes uz 3. jautājumu (Q3), salīdzinot informētību par sociālās nāves ietekmi abos profesionālajos kontekstos.

5. attēls. Atbildes uz 3. jautājumu (Q3): informētība par sociālās nāves ietekmi izglītības un darba vides kontekstā; visas (valsts) mērķgrupas – pēckampaņas aptauja

4.3. Pilsoniskā atbildība

Šajā sadaļā tika analizēta respondentu izpratne par pilsonisko atbildību saistībā ar sociālo nāvi, pievēršot uzmanību līdzsvaram starp individuālo iniciatīvu un kolektīvo atbildību, kā arī uztvertajiem šķēršļiem sociālās nāves apzināšanās integrēšanai pieaugušo izglītībā un profesionālajā praksē. Šīs kategorijas jautājumi atklāj respondentu gatavību rīkoties, viņu personiskās un sociālās atbildības izjūtu, kā arī strukturālos izaicinājumus, kas saistīti ar izglītošanu un informētības veicināšanu.

Gan Bāzes kartēšanas, gan pēckampaņas aptaujā tika vērtētas tās pašas trīs konceptuālās dimensijas, lai nodrošinātu salīdzināmību laika gaitā. Tomēr, tāpat kā iepriekšējās sadaļās, daži jautājumi pēckampaņas aptaujā tika pārformulēti, lai atspoguļotu skatījumu pēc kampaņas un fiksētu attieksmes un uztvertās spējas rīkoties izmaiņas pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un/vai starptautiskajā vebinārā.

Trīs šajā kategorijā iekļautie jautājumi bija:

- **1. jautājums (Q1): individuālā un kolektīvā atbildība**

Šajā jautājumā tika analizēts, vai respondenti sociālo nāvi uztver galvenokārt kā individuālu problēmu vai kā parādību, kuras risināšanai nepieciešams kopienas līmeņa atbalsts un kolektīva atbildība, balstoties uz pilsoniskās līdzdalības un sociālās atbildības konceptiem (Vrablikova, 2008; Hsu et al., 2021).

● **2. jautājums (Q2): personiskā iniciatīva un gatavība rīkoties**

Šajā jautājumā tika vērtēts, kā respondenti uztver savu spēju palīdzēt mazināt sociālās nāves risku, diferencējot pēc mērķgrupām (pieaugušo izglītotāji, pieaugušo izglītojamie, nodarbinātie pieaugušie un MVU pārstāvji). Bāzes kartēšanas aptaujā atbildes atspoguļoja vispārēju priekšstatu par savu spēju rīkoties, izmantojot bināras atbilžu iespējas (Jā/Nē). Pēckampaņas aptaujā šis jautājums tika saglabāts, lai novērtētu, vai dalība kampaņā ir stiprinājusi respondentu personiskās atbildības izjūtu un gatavību iesaistīties.

● **3. jautājums (Q3): uztvertie šķēršļi integrācijai pieaugušo izglītībā**

Šajā jautājumā tika analizēti respondentu uzskati par galvenajiem šķēršļiem, kas ierobežo sociālās nāves apzināšanās integrēšanu pieaugušo izglītības programmās un apmācību praksē. Respondentiem tika lūgts izvēlēties līdz trim uztvertajiem šķēršļiem, tādējādi ļaujot iegūt daudzdimensionālu izpratni par strukturālajiem, izglītības un sabiedriskajiem izaicinājumiem.

Šajā sadaļā sniegtie rezultāti salīdzina Bāzes kartēšanas un pēckampaņas secinājumus, lai novērtētu, vai CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir veicinājusi spēcīgāku pilsonisko ievirzi, lielāku pārliecību par savu spēju rīkoties un skaidrāku sistēmisko šķēršļu identificēšanu, kas ir būtiski elementi sociālās nāves ilgtspējīgai novēršanai.

1. jautājumā tika analizēts, kā respondenti uztver sociālo nāvi — vai tā ir individuāla atbildība vai arī parādība, kuras novēršanai nepieciešams plašāks kopienas atbalsts un kolektīva rīcība. Jautājuma mērķis bija novērtēt respondentu pilsonisko ievirzi un izpratni par sociālo nāvi kā sociālā taisnīguma jautājumu, nevis tikai kā personisku problēmu.

Bāzes kartēšanas posmā būtisks respondentu vairākums (70,3 %) uzskatīja, ka sociālās nāves novēršanai ir nepieciešams kopienas atbalsts, savukārt 10,8 % to galvenokārt uztvēra kā individuālu atbildību. Jāatzīmē, ka 18,9 % respondentu norādīja, ka pirms viedokļa veidošanas viņiem nepieciešama plašāka informācija par sociālās nāves jēdzienu, tādējādi uzsverot informētības un konceptuālās skaidrības trūkumu CARE projekta sākumposmā.

Pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par skaidru kolektīvās atbildības uztveres nostiprināšanos pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Datu analīze rāda, ka 209 no 225 respondentiem (92,9 %) uzskata, ka sociālās nāves novēršanai ir nepieciešams kopienas līmeņa atbalsts un kolektīva rīcība. Tikai 9 respondenti

(4,0 %) sociālo nāvi galvenokārt identificēja kā individuālu jautājumu, savukārt 7 respondenti (3,1 %) norādīja, ka pirms viedokļa veidošanas viņiem nepieciešama papildu informācija.

Bāzes kartēšanas un pēckampaņas rezultātu salīdzinājums parāda izteiktu virzību uz spēcīgāku pilsonisku un kolektīvu izpratni par sociālo nāvi. Būtiska nenoteiktību paidušo respondentu skaita samazināšanās liecina, ka kampaņa efektīvi skaidroja sociālās nāves sociālās dimensijas un nostiprināja kopienas, institūciju un kopīgās atbildības lomu tās novēršanā.

Šīs pārmaiņas saskan ar pieejām, kurās, risinot sociālo atstumtību un nevienlīdzību, tiek uzsvērts sociālais taisnīgums un kolektīvā atbildība (Ornstein, 2017). Izglītošanai un informētības veicināšanas iniciatīvām ir būtiska nozīme, ieviejojot individuālo sociālās izolācijas pieredzi plašākā sociālā, kultūras un strukturālā kontekstā, tādējādi atbalstot gan indivīda labbūtību, gan sociālās pārmaiņas (Cheguvera & Arur, 2024).

2. jautājumā tika vērtēta respondentu personiskās iniciatīvas izjūta un pārliecība par savu spēju palīdzēt mazināt sociālās nāves risku savās attiecīgajās lomās kā pieaugušo izglītotājiem, pieaugušo izglītojamajiem, nodarbinātajiem pieaugušajiem un MVU pārstāvjiem. Jautājuma mērķis bija noskaidrot, vai respondenti sevi uztver kā aktīvus sociālās nāves novēršanas dalībniekus, nevis pasīvus sociālās izolācijas novērotājus.

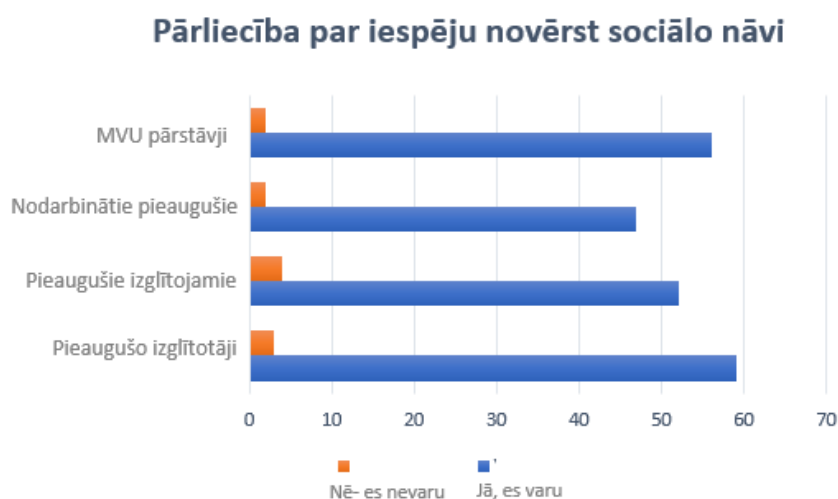
Bāzes kartēšanas posmā visās mērķgrupās jau bija vērojama kopumā pozitīva pārliecība par savu spēju rīkoties — no 84 % līdz 92 % respondentu norādīja, ka tic savai spējai palīdzēt novērst sociālo nāvi. Tomēr šī pārliecība pastāvēja līdztekus ierobežotai informētībai par sociālās nāves jēdzieniem un novēršanas stratēģijām, kas tika identificēta iepriekšējos Bāzes kartēšanas jautājumos.

Pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par turpmāku personiskās iniciatīvas nostiprināšanos pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Datu analīze rāda, ka 214 no 225 respondentiem (95,1 %) uzskata, ka personiski var palīdzēt mazināt sociālās nāves risku. Šis augstais uztvertās personiskās iesaistes līmenis ir konsekvents visās mērķgrupās — apstiprinošas atbildes sniedza 95,2 % pieaugušo izglītotāju, 92,9 % pieaugušo izglītojamo, 95,9 % nodarbināto pieaugušo un 96,6 % MVU pārstāvju.

Bāzes kartēšanas un pēckampaņās rezultātu salīdzinājums liecina, ka, lai gan pārliecība par savu spēju rīkoties bija vērojama jau projekta sākumā, CARE kampaņai bija nozīmīga loma šīs pārliecības stiprināšanā, īpaši sasaistot informētību un izpratni par sociālo nāvi ar konkrētām individuālajām lomām un rīcību. Šī nostiprinātā personiskās atbildības izjūta ir būtisks priekšnosacījums, lai informētību un zināšanas pārvērstu jēgpilnā preventīvā rīcībā izglītības un darba vides kontekstā.

6. attēlā ir parādītas pēckampaņas aptaujas atbildes uz 2. jautājumu (Q2), ilustrējot respondentu uztverto personisko iespēju mazināt sociālās nāves risku savās attiecīgajās lomās kā pieaugušo izglītotājiem, pieaugušo izglītojamajiem, nodarbinātajiem pieaugušajiem un MVU pārstāvjiem.

6.attēls. Uztvertā personiskā spēja novērst sociālo nāvi dažādās mērķgrupās — pēckampaņas aptaujas rezultāti

3. jautājumā tika analizēts, kā respondenti uztver galvenās problēmas un izaicinājumus, kas ierobežo sociālās nāves izglītošanas un novēršanas stratēģiju integrēšanu pieaugušo izglītības un darba vides kontekstā. Jautājums tika diferencēts atkarībā no mērķgrupas, lai nodrošinātu kontekstuālu atbilstību, atzīstot, ka šķēršļi izglītības un organizāciju vidē var atšķirties. Respondenti tika aicināti izvēlēties līdz trim problēmām, tādējādi ļaujot iegūt niansētāku izpratni par pārklājošiem un kumulatīviem izaicinājumiem.

Bāzes kartēšanas posmā rezultāti atklāja plašu uztverto šķēršļu spektru visās grupās. Biežāk minētās problēmas bija sabiedrības zināšanu trūkums par sociālo nāvi, ierobežota

informētība vadības un lēmumu pieņēmēju vidū, kā arī iniciatīvu un strukturēta atbalsta trūkums sociālās nāves apzināšanās integrēšanai izglītībā un apmācībā. Izglītotāji papildus uzsvēra resursu trūkumu un izglītojamo nevēlēšanos iesaistīties, savukārt izglītojamie norādīja uz problēmām, kas saistītas ar stigmatu un uzskatu, ka sociālā nāve varētu būt nenovēršama un neatgriezeniska. Ar darba vidi saistītās grupas uzsvēra izglītošanas trūkumu, ierobežotus resursus un zemu darbinieku motivāciju.

Pēckampaņas aptaujas rezultāti liecina par izmaiņām uztverto šķēršļu raksturā pēc dalības CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņā un starptautiskajā vebinārā. Lai gan strukturālie un sistēmiskie izaicinājumi joprojām pastāv, respondentu uzmanība, šķiet, ir pārorientējusies no pamata neinformētības uz praktiskiem un ar ieviešanu saistītiem šķēršļiem. Gan izglītības, gan darba vides kontekstā visbiežāk minētie šķēršļi ir saistīti ar:

- nepietiekamām institucionālām vai organizatoriskām iniciatīvām integrācijas atbalstam;
- ierobežotu laiku un resursiem apmācībai un ieviešanai;
- grūtībām pārvērst informētību ilgstošā praksē.

Jāatzīmē, ka problēmas, kas saistītas ar sabiedrības zināšanu trūkumu un pamata informētību un kas Bāzes kartēšanas posmā bija dominējošas, pēckampaņas aptaujā tika minētas mazāk izteikti. Tas liecina, ka kampaņa veiksmīgi mazināja sākotnējās informētības nepilnības, pārorientējot respondentu uzmanību uz to, kā sociālās nāves izglītošanu un novēršanu var iekļaut esošajās mācību programmās, apmācību programmās un organizatoriskajā praksē.

Atšķirības starp mērķgrupām joprojām ir skaidri saskatāmas. Pieaugušo izglītotāji turpina uzsvērt institucionālā atbalsta, resursu un integrācijas mācību saturā nepieciešamību, savukārt pieaugušo izglītojamie norāda uz mazākām ar stigmatu saistītām problēmām nekā Bāzes kartēšanas posmā, kas liecina par lielāku atvērtību un izpratni. Nodarbinātie pieaugušie un MVU pārstāvji aizvien biežāk raksturo šķēršļus kā organizatoro prioritāšu, vadības iesaistes un kapacitātes jautājumus, nevis tikai kā zināšanu trūkumu.

Kopumā Bāzes kartēšanas un pēckampaņas rezultātu salīdzinājums parāda, ka CARE kampaņa ir veicinājusi skatījuma nobriešanu attiecībā uz sociālās nāves izglītošanu: no problēmas identificēšanas uz izpratni par to, kas ir nepieciešams risinājumu ieviešanai. Šī

pāreja ir būtiska, lai virzītos no informētības veicināšanas uz ilgtspējīgām, praksē balstītām intervencēm.

7. attēls ilustrē uztverto problēmu sadalījumu saistībā ar sociālās nāves izglītošanas un novēršanas stratēģiju integrēšanu, balstoties uz apkopotajām aptaujas atbildēm visās mērķgrupās. Attēlā ir izcelti visbiežāk minētie šķēršļi pieaugušo izglītības un darba vides kontekstā.

7. attēls. Atbildes uz 3. jautājumu (Q3): galvenās problēmas saistībā ar sociālās nāves izglītošanas un novēršanas stratēģiju integrēšanu (apkopotie rezultāti, visas mērķgrupas) — pēcpārbaudes aptauja

4.4. Ārējais atbalsts / pieejamā informācija

Šajā sadaļā tiek analizēts, vai respondenti pēc dalības CARE sociālās nāves izpratnes kampaņā ir sastapušies ar informāciju par sociālo nāvi un kā viņi izjūt vajadzību pēc papildu resursiem un izglītojošiem materiāliem. Atšķirībā no Bāzes kartēšanas novērtējuma, kurā uzmanība tika pievērsta iepriekšējai informācijas pieejamībai, pēckampaņas aptaujā tiek vērtēts, vai kampaņas aktivitātes, tostarp starptautiskais vebinārs, nacionālie pasākumi un izplatīšanas materiāli, ir veicinājušas labāku piekļuvi informācijai, palielinājušas tās uztverto nozīmīgumu un sekmējušas lielāku pieprasījumu pēc turpmākas izglītošanās.

Tajā arī tiek novērtēta respondentu izpratne par sociālās nāves izpratnes kampaņu lietderību kā izglītojošu instrumentu, kā arī analizētas prioritātes turpmākajam kampaņu

saturam. Iegūtie rezultāti sniedz ieskatu par to, kā izpratnes veicināšanas iniciatīvas var atbalstīt ilgtspējīgu mācīšanos, iekļaušanu un sociālo atbildību pieaugušo izglītības un darba vides kontekstā. Šī pieeja atbilst Bāzes kartēšanas formulējumam par informācijas pieejamību, vajadzību pēc papildu resursiem un sociālās nāves informēšanas kampaņu vērtību.

Šajā sadaļā tika uzdoti šādi pieci jautājumi:

1. jautājums (Q1):

Vai Jums pirms dalības CARE izpratnes kampaņā ir sniegta vispārīga informācija par sociālo nāvi?

Atbilžu varianti: Jā / Nē

2. jautājums (Q2):

Vai Jums pirms dalības CARE izpratnes kampaņā ir sniegta informācija par sociālo nāvi Jūsu dzimtajā valodā?

Atbilžu varianti: Jā / Nē

3. jautājums (Q3):

Vai, Jūsaprāt, ir nepieciešams vairāk informācijas par sociālās nāves fenomenu?

Atbilžu varianti: Jā / Nē

4. jautājums (Q4):

Vai, Jūsaprāt, sociālās nāves izpratnes kampaņas, piemēram, CARE projekta ietvaros īstenotās, var palīdzēt Jums uzzināt vairāk par sociālās nāves fenomenu?

Atbilžu varianti: Jā / Nē

5. jautājums (Q5):

Kādam saturam būtu jāpiešķir prioritāte sociālās nāves izpratnes kampaņās?
(Lūdzu, izvēlieties līdz trim variantiem.)

- o sociālās nāves definīcija
- o sociālās izolācijas shēmas attīstība
- o simptomi, ietekme un cēloņi
- o intervences un novēršanas stratēģijas
- o ieteikumi, kā risināt sociālo nāvi
- o spēja atpazīt sociālās nāves esamību

1. jautājumā tika vērtēts, vai respondentiem dalības CARE sociālās nāves izpratnes kampaņā rezultātā ir sniegta vispārīga informācija par sociālo nāvi. Atšķirībā no Bāzes kartēšanas posma, kurā 81,1 % respondentu norādīja, ka viņiem nav sniegta vispārīga informācija par sociālo nāvi, rezultāti pēc kampaņas pasākumiem liecina par pilnīgu tvērumu visā izlasē.

Visi respondenti (100 %, N = 225) apstiprināja, ka CARE kampaņas ietvaros viņiem ir sniegta vispārīga informācija par sociālo nāvi. Šis rezultāts parāda, ka kampaņa efektīvi novērsa Bāzes kartēšanas posmā identificēto informācijas trūkumu un nodrošināja visaptverošu pamatinformācijas izplatīšanu par sociālās nāves fenomenu.

Piekluve vispārīgai informācijai ir būtisks pirmais solis, lai veicinātu izpratni, refleksiju un informētu iesaisti tādos sarežģītos sociālos jautājumos kā sociālā izolācija un izslēgšana. Kā uzsver Pirkis et al. (2017), izpratnes kampaņām var būt izšķiroša nozīme zināšanu izplatīšanā, ja tās ir labi izstrādātas, skaidri mērķētas un sistemātiski izvērtētas. Rezultāti pēc kampaņas pasākumiem apstiprina, ka CARE sociālās nāves izpratnes kampaņa sasniedza plašu tvērumu un sekmīgi nodrošināja pamatinformāciju visām iesaistītajām mērķgrupām.

2. jautājumā tika vērtēts, vai respondentiem, piedaloties CARE sociālās nāves izpratnes kampaņā, ir sniegta informācija par sociālo nāvi viņu dzimtajā valodā. Šis jautājums bija vērsts uz kampaņas materiālu pieejamību un to, cik lielā mērā informācijas izplatīšana dažādās valodās ir veicinājusi labāku izpratni par šo fenomenu.

Atšķirībā no Bāzes kartēšanas posma, kurā tikai ļoti neliela respondentu daļa (12,8 %) norādīja, ka ir saskārusies ar informāciju par sociālo nāvi savā dzimtajā valodā, rezultāti pēc kampaņas pasākumiem liecina par būtisku uzlabojumu valodas pieejamībā. Lielākā daļa respondentu norādīja, ka viņiem ir sniegta informācija par sociālo nāvi valodā, kuru viņi var viegli saprast. Rezultāti liecina, ka valodas pieejamība joprojām ir būtisks faktors, kas ietekmē izpratnes dziļumu un iekļaujošu informētību, īpaši daudzvalodu un starpvalstu kontekstā.

Šie rezultāti apstiprina, ka pielāgoti materiāli ir nozīmīgs priekšnoteikums tam, lai izpratnes kampaņas no vienkāršas informācijas izplatīšanas pārtaptu jēgpilnā mācīšanās pieredzē. Kā tika uzsvērts Bāzes kartēšanas analīzē, ierobežota piekluve informācijai dzimtajā valodā var pastiprināt izslēgšanu; rezultāti pēc kampaņas pasākumiem liecina, ka CARE projekts šo šķērslī ir veiksmīgi mazinājis, vienlaikus izceļot nepieciešamību turpināt ieguldījumus daudzvalodu izglītojošos resursos.

3. jautājumā tika vērtēta respondentu uztvertā vajadzība pēc papildu informācijas par sociālās nāves fenomenu pēc dalības CARE sociālās nāves izpratnes kampaņā. Šī jautājuma mērķis bija noteikt, vai, neskatoties uz saskari ar kampaņas aktivitātēm un materiāliem, respondenti joprojām saskata trūkumus pieejamajās zināšanās un resursos.

Rezultāti liecina par ļoti augstu un noturīgu pieprasījumu pēc papildu informācijas — 96,9 % respondentu (N = 218) norādīja, ka joprojām ir nepieciešams vairāk informācijas par sociālo nāvi. Tikai 3,1 % respondentu (N = 7) uzskatīja, ka pietiekama informācija jau ir pieejama.

Salīdzinājumā ar Bāzes kartēšanas rezultātiem, kuros līdzīgi 96,6 % respondentu pauda nepieciešamību pēc plašākas informācijas, šis rezultāts rāda, ka informētības pieaugums nemazina pieprasījumu. Gluži pretēji — lielāka saskare ar šo tēmu, šķiet, pastiprina kritisko izpratni par tās sarežģītību, tādējādi nostiprinot nepieciešamību pēc turpmākas izglītošanas, padziļinātiem resursiem un strukturētām mācīšanās iespējām.

Šie rezultāti liecina, ka CARE kampaņa sekmīgi iepazīstināja respondentus ar sociālās nāves jēdzienu, vienlaikus atklājot nepieciešamību pēc turpmākas izpratnes veicināšanas, praktiskām vadlīnijām un pieejamiem izglītojošiem materiāliem, lai atbalstītu ilgtermiņa izpratni un novēršanas pasākumus.

4. jautājumā tika analizēts, kā respondenti uztver sociālās nāves izpratnes kampaņu — piemēram, CARE projekta ietvaros īstenoto — nozīmi sociālās nāves fenomena izpratnes veicināšanā. Šī jautājuma mērķis bija novērtēt, vai respondenti izpratnes veicināšanas kampaņas uztver kā nozīmīgus izglītojošus instrumentus, nevis vienreizējas informēšanas aktivitātes.

Rezultāti pēc kampaņas pasākumiem rāda ļoti augstu pārliecību par izpratnes veicināšanas kampaņu izglītojošo vērtību — 97,3 % respondentu (N = 219) norādīja, ka šādas kampaņas var palīdzēt viņiem uzzināt vairāk par sociālo nāvi. Pretēju viedokli pauda tikai 2,7 % respondentu (N = 6).

Šie rezultāti cieši sakrīt ar Bāzes kartēšanas rezultātiem, kuros līdzīgi 96,6 % respondentu atzina izpratnes veicināšanas kampaņu lietderību. Tomēr, skatot tos kontekstā ar pieaugošu informācijas pieejamību un uzlabotu valodas pieejamību, redzama pāreja no teorētiskas piekrišanas uz praktiski pieredzētu kampaņas efektivitātes apstiprinājumu.

Saistībā ar **3. jautājuma** rezultātiem, kuros respondenti pārliecinoši puda turpmāku vajadzību pēc plašākas informācijas, šie rezultāti liecina ne tikai par augstu atsaucību, bet arī par noturīgu pieprasījumu pēc strukturētām un mērķtiecīgi izstrādātām izpratnes veicināšanas iniciatīvām. Tas vēlreiz apliecina sociālās nāves izpratnes kampaņu nozīmīgumu kā efektīvu mehānismu ilgtermiņa mācīšanās, iekļaušanas un novēršanas veicināšanai pieaugušo izglītības un darba vides kontekstā.

5. jautājuma mērķis bija noteikt respondentu prioritātes attiecībā uz sociālās nāves izpratnes kampaņu saturu pēc dalības CARE sociālās nāves izpratnes kampaņā. Respondentiem tika lūgts izvēlēties līdz trim satura jomām, kuras, viņuprāt, būtu vissvarīgāk iekļaut turpmākajās izpratnes veicināšanas un izglītojošajās iniciatīvās. Šis jautājums sniedz būtisku ieskatu par to, kā informētība ir attīstījusies līdz konkrētākām gaidām attiecībā uz mācīšanos, vadlīnijām un rīcību.

Rezultāti (**N = 225**; bija iespējamās vairākas atbildes) liecina par skaidri izteiktu prioritāti gan pamatzīpatnei, gan praktiskai piemērojamībai. Visbiežāk izvēlētās satura jomas bija **sociālās nāves definīcija (125 atzīmes)** un **ieteikumi, kā risināt sociālo nāvi (125 atzīmes)**, kam cieši sekoja **spēja atpazīt sociālās nāves esamību (111 atzīmes)** un **sociālās nāves simptomi, ietekme un veicinošie faktori (109 atzīmes)**. Retāk kā prioritāras, taču joprojām nozīmīgas tika norādītas **intervences un novēršanas stratēģijas (76 atzīmes)** un **sociālās izolācijas shēmas attīstība (72 atzīmes)**.

Salīdzinājumā ar Bāzes kartēšanas rezultātiem var novērot būtisku prioritāšu maiņu. Bāzes kartēšanas aptaujā respondenti galvenokārt kā prioritāti izvirzīja **sociālās nāves simptomus, ietekmi un veicinošos faktoros**, kam sekoja **ieteikumi, kā risināt sociālo nāvi** un **sociālās nāves definīcija**, atspoguļojot sākotnējo vajadzību izprast pašu fenomenu un tā sekas. Savukārt rezultāti pēckampaņas aptaujās rāda līdzsvarotāku uzsvaru starp izpratni par to, kas ir sociālā nāve, un to, kā uz to reaģēt praksē. Tas liecina, ka CARE kampaņas aktivitātes palīdzēja dalībniekiem pāriet no problēmas apzināšanās uz vairāk uz risinājumiem vērstu skatījumu.

Palielinātā prioritāte **spējai atpazīt sociālās nāves esamību** papildus norāda uz pāreju uz praktiski pielietojamām zināšanām. Respondenti arvien vairāk koncentrējas uz tādu prasmju attīstīšanu, kas ļauj identificēt agrīnas sociālās izolācijas un sociālās atstumtības pazīmes reālās pieaugušo izglītības un darba vides situācijās. Tas atbilst CARE projekta plašākajiem

mērķiem, kuros uzsvēta novēšana, agrīna intervence un pieaugušo izglītotāju, izglītojamo un darba devēju iesaiste.

Vienlaikus salīdzinoši zemākā teorētisko konstruktu, piemēram, **sociālās izolācijas shēmas attīstības**, prioritāte liecina, ka, lai gan konceptuālie modeļi joprojām ir nozīmīgi, respondenti lielāku tūlītēju vērtību piešķir saturam, kas palīdz atpazīšanā, lēmumu pieņemšanā un rīcībā. Tas atspoguļo izpratnes nobriešanu — kad pamata informētība ir izveidota, izglītojamie un praktiķi meklē rīkus, kurus var tieši izmantot savā profesionālajā un sociālajā vidē.

5. Secinājumi

CARE salīdzinošais kartēšanas ziņojums par sociālās nāves apzināšanos pēc kampaņas pasākumiem sniedz skaidrus pierādījumus tam, ka sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir sasniegusi savu galveno mērķi: veicināt pāreju no ierobežotas konceptuālās informētības uz padziļinātu izpratni, uztvertu spēju rīkoties un gatavību iesaistīties sociālās nāves un sociālās izolācijas novēršanā.

Bāzes kartēšanas un pēckampaņas rezultātu salīdzinājums apstiprina, ka kampaņa ir efektīvi mazinājusi sākotnēji konstatēto informētības trūkumu. Ja Bāzes kartēšanas ziņojumā tika identificēta plaši izplatīta sociālās nāves jēdziena neatpazīstamība pieaugušo izglītotāju, pieaugušo izglītojamo, nodarbināto pieaugušo un MVU pārstāvju vidū, tad pēckampaņas aptauju rezultāti parāda gandrīz vispārēju informētību par šo fenomenu un tā nozīmi gan pieaugušo izglītības, gan darba vides kontekstā. Šis pārmaiņas atspoguļo CARE kampaņas strukturēto informācijas izplatīšanu un izglītojošo pieeju.

Svarīgi, ka pēckampaņas aptauju rezultāti rāda, ka informētība nav palikusi tikai aprakstošā līmenī. Informētība par sociālās nāves cēloņiem, simptomiem un ietekmi ir sasniegusi gandrīz pilnīgu tvērumu visās mērķgrupās, kas liecina par pāreju no virspusējas atpazīšanas uz būtiski dziļāku izpratni. Šī attīstība ir īpaši nozīmīga, jo sociālās nāves novēršanai ir svarīgi ne tikai pazīt pašu fenomenu, bet arī atpazīt tā mehānismus un agrīnās pazīmes reālās dzīves situācijās.

Viens no nozīmīgākajiem analītiskajiem secinājumiem ir pāreja no vispārējas pārliedības, ka sociālā nāve ir novēršama, uz skaidrāku pārliedību par savu spēju rīkoties. Jau Bāzes kartēšanas posmā respondenti lielākoties uzskatīja, ka sociālā nāve ir novēršama, tomēr pēckampaņas aptauju rezultāti rāda, ka šo pārliedību tagad papildina izteiktāka personiskās atbildības izjūta un pārliedība par savu spēju dot ieguldījumu sociālās nāves novēršanā savas lomas ietvaros. Tas liecina, ka kampaņa ir stiprinājusi ne tikai zināšanas, bet arī kompetenci un gatavību rīcībai.

Rezultāti apliecina arī kolektīvās atbildības uztveres nostiprināšanos. Salīdzinājumā ar Bāzes kartēšanas posmu ir būtiski samazinājusies nenoteiktība par to, vai sociālā nāve ir individuāla vai kolektīva problēma. Lielākā daļa respondentu tagad skaidri uztver sociālo nāvi kā fenomenu, kura novēršanai nepieciešama kopienu, organizāciju un institūciju

iesaiste. Šīs pārmaiņas ir nozīmīgas, jo atspoguļo dziļāku izpratni par sociālo nāvi kā sociālu un strukturālu procesu, nevis tikai individuālu problēmu.

Attiecībā uz ārējo atbalstu un pieejamo informāciju rezultāti apstiprina, ka CARE kampaņa ir sekmīgi mazinājusi iepriekš konstatētos informācijas pieejamības trūkumus. Vispārīgas informācijas pieejamība visām mērķgrupām un ievērojami uzlabotā piekļuve materiāliem respondentu dzimtajās valodās liecina, ka kampaņa ir samazinājusi būtiskus pieejamības šķēršļus. Vienlaikus joprojām ļoti augstais pieprasījums pēc papildu informācijas parāda, ka informētības palielināšana nenozīmē informācijas vajadzības mazināšanos. Gluži pretēji — tā atklāj sociālās nāves fenomena sarežģītību un nepieciešamību pēc padziļinātiem, mērķtiecīgi izstrādātiem izglītojošiem resursiem.

Satura prioritāšu analīze sniedz papildu ieskatu respondentu izpratnes attīstībā. Ja Bāzes kartēšanas posmā lielāks uzsvars tika likts uz nepieciešamību izprast sociālās nāves simptomus, ietekmi un sekas, tad pēckampaņas aptauju rezultāti rāda pieaugošu interesi par praktiskiem ieteikumiem un atpazīšanas prasmēm. Tas liecina, ka dalībnieki pakāpeniski pāriet no problēmas identificēšanas uz vairāk uz risinājumiem orientētu skatījumu un praktisku pielietojumu. Šī tendence ir būtiska, lai izpratnes veicināšana pārtaptu ilgtspējīgās novēršanas un intervences iespējās.

Kopumā rezultāti parāda, ka CARE sociālās nāves apzināšanās kampaņa ir funkcionējusi ne tikai kā informējoša aktivitāte, bet arī kā kapacitātes stiprināšanas intervence. Tā ir padziļinājusi konceptuālo izpratni, precizējusi atbildības uztveri, stiprinājusi pārliecību par savu spēju rīkoties un veicinājusi pieprasījumu pēc turpmākas mācīšanās un rīcības.

Vienlaikus izvērtējums skaidri iezīmē turpmākā darba virzienus. Ar informētību vien nepietiek, lai nodrošinātu noturīgas pārmaiņas. Respondentu paustā vajadzība pēc praktiskām vadlīnijām, atpazīšanas rīkiem un intervences pasākumiem norāda uz nepieciešamību virzīties uz padziļinātākiem, praksē balstītiem apmācību formātiem. Tāpēc turpmākajām iniciatīvām būtu jākoncentrējas uz sociālās nāves novēršanas integrēšanu pieaugušo izglītības programmās, darba vides apmācībās un organizatoriskajās pieejās, balstoties uz CARE kampaņas radīto pamatu.

6. Atsauces

- Auais, M., Fadi Al-Zoubi, F., Matheson, A., Brown, K., Magaziner, J., French, D.S. (2019). Understanding the role of social factors in recovery after hip fractures: A structured scoping review. *Health Soc. Care Community* 27(6), 1375–1387. <https://doi.org/10.1111/hsc.12830>
- Bai, Y., Lu, L., & Lin-Schilstra, L. (2022). Auxiliaries to abusive supervisors: The spillover effects of peer mistreatment on employee performance. *Journal of Business Ethics*, 178, 219–237.
- Blodgett, C., Lanigan, J. D. (2018). The association between adverse childhood experience (ACE) and school success in elementary school children. *School Psychology Quarterly*, 33(1), 137. <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1037/spq0000256>
- Cheguvera, N., Arur, A.A. (2024). Exploring How Gender and Culture Shape the Lived Experiences of Indian Clients with Emotional Abuse: A Social Justice Approach to Counselling. *Int J Adv Counselling* 46, 538–566. <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1007/s10447-024-09561-4>
- Dillard, N., Storberg-Walker, J. (2022). Co-Conspirators: The Journey of Two Educators to Engage JEDI Within Critical Leadership Education. In: Marques, J., Dhiman, S. (eds) *Leading With Diversity, Equity and Inclusion. Future of Business and Finance*. Springer, Cham. https://doi-org.resursi.rtu.lv/10.1007/978-3-030-95652-3_19
- Dods, J. (2013). Enhancing understanding of the nature of supportive school-based relationships for youth who have experienced trauma. *Canadian Journal of Education/Revue canadienne de l'éducation*, 36(1), 71-95.
- Ghane, G., Zare, Z., Shahsavari, H. et al. (2024). The process of social death in patients with hip fracture. *Sci Rep* 14, 1707. <https://doi-org.resursi.rtu.lv/10.1038/s41598-023-50115-2>
- Hsu, P.-C., Chang, I.-H., & Chen, R.-S. (2021). The Impacts of College Students' Civic Responsibility on Civic Engagement via Online Technology: The Mediations of Civic Learning and Civic Expression. *Sage Open*, 11(3). <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1177/21582440211031909>
- Huang, W., & Yuan, C. (2023). Workplace Ostracism and Helping Behavior: A Cross-Level Investigation. *Journal of Business Ethics*, 190, 787 - 800.
- Kauffman, J. M., Badar, J. (2016). It's instruction over place-not the other way around! *Phi Delta Kappan*, 98(4), 55–59. <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1177/0031721716681778>
- Keels, M., Tackie, H. & Wilkins, N. Educators Need More Than a Strong Belief in the Importance of Student Relationships. *School Mental Health* 14, 225–237 (2022). <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1007/s12310-022-09506-5>
- Králová, J. (2015). What is social death? *Contemporary Social Science*, 10(3), 235–248. <https://doi.org/10.1080/21582041.2015.1114407>
- Liu, C., Li, H., & Li, L. (2022). Examining the curvilinear relationship of job performance, supervisor ostracism, and turnover intentions. *Journal of Vocational Behavior*, 138, 103787.
- Lyu, Y., & Zhu, H. (2019). The predictive effects of workplace ostracism on employee attitudes: A job embeddedness perspective. *Journal of Business Ethics*, 158, 1083–1095.

- McKenna, W.J., Newton, X. Brigham, F. (2023). Impact of co-teaching on general educator self-reported knowledge and use of inclusive practices for students with emotional and behavioral disabilities: A pilot investigation. Wiley Online library. *Psychology in the Schools*, V 60, 8, pp. 2782-2794. <https://doi-org.resursi.rtu.lv/10.1002/pits.22890>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2009). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological Inquiry*, 18, 139–156. <https://doi.org/10.1080/10478400701512646>
- Norwood, F. (2009). *The Maintenance of Life: Preventing Social Death Through Euthanasia Talk and End-of-Care—Lessons From the Netherlands*. FrancesNorwood. Durham: Carolina AcademicPress. 2009. XIII + 293 pp.
- Pirkis, J., Rossetto, A., Nicholas, A., Ftanou, M., Robinson, J., & Reavley, N. (2017). Suicide Prevention Media Campaigns: A Systematic Literature Review. *Health Communication*, 34(4), 402–414. <https://doi.org/10.1080/10410236.2017.1405484>
- Simandan, D. (2021). Social capital, population health, and the gendered statistics of cardiovascular and all-cause mortality. *SSM-Popul. Health* 16, 100971.
- Steele, C., Kidd, D. C., Castano, E. (2015). On social death: Ostracism and the accessibility of death thoughts. *Death Stud.* 39(1), 19–23. doi: 10.1080/07481187.2013.844746.
- Umrani, W. A., Siyal, S., Riyami, S. A., Memon, M. A., & Siyal, A. W. (2024). Inclusive leadership and innovative work behaviours: social exchange perspective. *Current Psychology*, 43(30), 24774–24788. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06192-1>
- Waid, J., Uhrich, M. (2020). A scoping review of the theory and practice of positive youth development. *The British Journal of Social Work*, 50(1), 5–24. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcy130>
- Williams, D.K. (2007). Ostracism: The Kiss of Social Death. Wiley Online Library, *Social and Personality Psychology Comapass*, 1(1): 236-247. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2007.00004.x>
- Yaakobi, E. (2019). Fear of death mediates ostracism distress and the moderating role of attachment internal working models. Wiley Online Library, *European Journal of Social Psychology*, 49 (3): 645-657. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2532>

PIELIKUMI

Pieaugušo Izglītotāji

Šī aptauja ir izstrādāta, lai novērtētu informētības līmeni par sociālās nāves fenomenu pieaugušo izglītotāju skatījumā pēc sociālās nāves apzināšanās kampaņas pasākumiem.

Aptaujas aizpildīšanai nepieciešamas aptuveni 10–15 minūtes.

Sirsnīgs paldies jau iepriekš par Jūsu dalību!

Piezīme: iegūtie dati tiks stingri izmantoti tikai pētniecības nolūkos.

Pētījuma laikā dati tiks apkopoti, uzglabāti un analizēti tiešsaistes platformā. Ir ieviesti būtiski pasākumi, lai nodrošinātu personas datu un sensitīvās informācijas aizsardzību, pamatojoties uz šādu regulu un direktīvu:

Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

Aizpildot un iesniedzot anketu, Jūs piekrītat savu personas datu apkopošanai, uzglabāšanai un apstrādei.

Sadaļa 1: Demogrāfiskie jautājumi

1. Kāds ir Jūsu dzimums?

- Vīrietis
- Sieviete
- Nebināra persona
- Nevēlos atbildēt

2. Kāda ir Jūsu vecuma grupa?

- 18–24
- 25–34
- 35–44
- 45–54
- 55+

3. Kāds ir Jūsu augstākais iegūtais izglītības līmenis?

- Nepabeigta vidusskola
- Vidusskola
- Profesionālā kvalifikācija
- Bakalaura grāds
- Maģistra vai doktora grāds

4. Kāda ir Jūsu dzīvesvietas valsts?

- Latvija
- Kipra
- Slovēnija

Sadaļa 2: Uz informētību balstīti jautājumi

5. Sociālās nāves izpratne:

- Nekad neesmu dzirdējis/-usi
- Pamata izpratne
- Laba izpratne
- Padziļināta izpratne

6. Pārliecība par izpratni:

- Nekad neesmu dzirdējis/-usi
- Dzirdējis/-usi, bet nevaru izskaidrot
- Vispārēja izpratne
- Varu apspriest
- Varu pielietot praksē

7. Vai sociālo nāvi var novērst?

- Jā / Nē

8. Vai Jūs zināt stratēģijas riska mazināšanai?

- Jā / Nē

Sadaļa 3: Simptomi, ietekme un cēloņi

9. Vai Jūs zināt galvenos cēloņus?

- Jā / Nē

10. Vai Jūs zināt galvenos simptomus?

- Jā / Nē

11. Vai Jūs zināt galvenos ietekmes aspektus?

- Jā / Nē

Sadaļa 4: Pilsoniskā atbildība

12. Atbildība par novēršanu:

- Individuāla
- Nepieciešams sabiedrības atbalsts
- Abi
- Nepieciešama papildu informācija

13. Vai varat sniegt ieguldījumu kā pieaugušo izglītotājs?

- Jā / Nē

14. Bažas (līdz 3):

- Izglītības trūkums
- Pētījumu trūkums
- Iniciatīvu trūkums
- Sabiedrības informētības trūkums
- Grūtības atpazīt
- Izglītojamo nevēlēšanās

Sadaļa 5: Ārējais atbalsts

15. Vai tika sniegta vispārīga informācija?

- Jā / Nē

16. Vai informācija tika sniegta Jūsu valodā?

- Jā / Nē

17. Vai plānojat izmantot vai dalīties ar materiāliem?

- Jā / Nē / Vēl nezinu

18. Vai aktivitātes palīdzēja Jums mācīties?

- Jā / Nē

19. Vērtīgākie aspekti:

- Definīcija
- Sociālās izolācijas shēma
- Simptomi/ietekme
- Stratēģijas
- Ieteikumi
- Atpazīšana

Sadaļa 6: Noslēguma jautājums

20. Komentāri / ieteikumi

MVU pārstāvji

Šī anketa ir izstrādāta, lai novērtētu informētības līmeni par sociālās nāves fenomenu mazo un vidējo uzņēmumu pārstāvju, īpaši darba aizsardzības speciālistu un darba devēju vidū pēc dalības Sociālās nāves apzināšanās iniciatīvas pasākumos. Anketas aizpildīšana aizņems aptuveni 10–15 minūtes. Jau iepriekš pateicamies par Jūsu dalību!

Piezīme: legūtie dati tiks izmantoti TIKAI pētījuma vajadzībām.

Pētījuma laikā dati tiks vākti, glabāti un analizēti tiešsaistes platformā. Tiks ievēroti visi būtiskie pasākumi, lai nodrošinātu personas datu un sensitīvās informācijas aizsardzību, balstoties uz turpmāk norādīto regulu un direktīvu.

Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar kuru atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

Aizpildot un iesniedzot anketu, Jūs piekrītat savu personas datu vākšanai, glabāšanai un apstrādei.

Sadaļa 1: Demogrāfiskie jautājumi

1. Kāds ir Jūsu dzimums?

- Vīrietis
- Sieviete
- Nebināra persona
- Nevēlos atbildēt

2. Kāda ir Jūsu vecuma grupa?

- 18–24
- 25–34
- 35–44
- 45–54
- 55+

3. Kāds ir Jūsu augstākais iegūtais izglītības līmenis?

- Nepabeigta vidusskola
- Vidusskola
- Profesionālā kvalifikācija
- Bakalaura grāds
- Maģistra vai doktora grāds

4. Kāda ir Jūsu dzīvesvietas valsts?

- Latvija

- Kipra
- Slovēnija

Sadaļa 2: Uz informētību balstīti jautājumi

5. Sociālās nāves izpratne:

- Nekad nebiju dzirdējis/-usi un joprojām neskaidrs
- Saprotu pamatjēgu
- Laba izpratne
- Padziļināta izpratne

6. Pārlicība par izpratni darba vidē:

- Nekad nebiju dzirdējis/-usi
- Dzirdējis/-usi, bet nevaru izskaidrot
- Vispārējs priekšstats
- Varu apspriest
- Varu pielietot praksē

7. Vai sociālo nāvi var novērst?

- Jā / Nē

8. Vai zināt stratēģijas riska mazināšanai darba vidē?

- Jā / Nē

--- Simptomi, ietekme un cēloņi ---

9. Vai zināt galvenos cēloņus?

- Jā / Nē

10. Vai zināt galvenos simptomus?

- Jā / Nē

11. Vai apzināties galveno ietekmi (piem., uz darbu, motivāciju, piederību)?

- Jā / Nē

--- Pilsoniskā atbildība ---

12. Atbildība par novēršanu:

- Personiska
- Nepieciešams kopienas atbalsts
- Abi
- Nepieciešama papildu informācija

13. Vai varat aktīvi veicināt sociālās nāves riska mazināšanu kā MVU pārstāvis?

- Jā / Nē

14. Bažas (līdz 3):

- Darba devēju izglītības trūkums
- Darbinieku izglītības trūkums
- Iniciatīvu trūkums
- Resursu trūkums (laiks, budžets)
- Darbinieku motivācijas trūkums

--- Ārējais atbalsts ---

15. Vai tika sniegta vispārīga informācija?

- Jā / Nē

16. Vai informācija tika sniegta Jūsu valodā?

- Jā / Nē

17. Vai plānojat izmantot vai dalīties ar materiāliem?

- Jā / Nē

18. Vai aktivitātes palīdzēja labāk izprast tēmu?

- Jā / Nē

19. Vērtīgākie aspekti:

- Definīcija
- Sociālās izolācijas shēma
- Simptomi un ietekme
- Iejaušanās stratēģijas
- Ieteikumi
- Atpazīšana

--- Noslēguma jautājums ---

20. Komentāri / ieteikumi

Strādājošie Pieaugušie

Šī anketa ir izstrādāta, lai identificētu vajadzības un izaicinājumus, kas saistīti ar sociālās nāves fenomenu, no nodarbināto pieaugušo skatpunkta pēc dalības Sociālās nāves apzināšanās iniciatīvas pasākumos. Anketas aizpildīšana aizņems aptuveni 10–15 minūtes. Jau iepriekš pateicamies par Jūsu dalību!

Piezīme: iegūtie dati tiks izmantoti TIKAI pētījuma vajadzībām.

Pētījuma laikā dati tiks vākti, glabāti un analizēti tiešsaistes platformā. Tiks ievēroti visi būtiskie pasākumi, lai nodrošinātu personas datu un sensitīvās informācijas aizsardzību, balstoties uz turpmāk norādīto regulu un direktīvu.

Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar kuru atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

Aizpildot un iesniedzot anketu, Jūs piekrītat savu personas datu vākšanai, glabāšanai un apstrādei.

Sadaļa 1: Demogrāfiskie jautājumi

1. Kāds ir Jūsu dzimums?

- Vīrietis
- Sieviete
- Nebināra persona
- Nevēlos atbildēt

2. Kāda ir Jūsu vecuma grupa?

- 18–24
- 25–34
- 35–44
- 45–54
- 55+

3. Kāds ir Jūsu augstākais iegūtais izglītības līmenis?

- Nepabeigta vidusskola
- Vidusskola
- Profesionālā kvalifikācija
- Bakalaura grāds
- Maģistra vai doktora grāds

4. Kāda ir Jūsu dzīvesvietas valsts?

- Latvija
- Kipra
- Slovēnija

Sadaļa 2: Uz informētību balstīti jautājumi

5. Sociālās nāves izpratne:

- Nekad nebiju dzirdējis/-usi un joprojām neskaidrs
- Saprotu pamatjēgu
- Laba izpratne
- Padziļināta izpratne

6. Pārliecība par izpratni darba vidē:

- Nekad nebiju dzirdējis/-usi
- Dzirdējis/-usi, bet nevaru izskaidrot
- Vispārējs priekšstats
- Varu apspriest
- Varu pielietot praksē

7. Vai sociālo nāvi var novērst?

- Jā / Nē

8. Vai zināt stratēģijas riska mazināšanai darba vidē?

- Jā / Nē

Sadaļa 3: Simptomi, ietekme un cēloņi

9. Vai zināt galvenos cēloņus?

- Jā / Nē

10. Vai zināt galvenos simptomus?

- Jā / Nē

11. Vai apzināties galveno ietekmi (piem., uz darbu, motivāciju, piederību)?

- Jā / Nē

Sadaļa 4: Pilsoniskā atbildība

12. Atbildība par novēršanu:

- Personiska
- Nepieciešams sabiedrības atbalsts
- Abi
- Nepieciešama papildu informācija

13. Vai varat sniegt ieguldījumu kā nodarbināts pieaugušais?

- Jā / Nē

14. Bažas (līdz 3):

- Vadības informētības trūkums
- Vadība informēta, bet nemotivēta
- Vadības zināšanu trūkums
- Darbinieku informētības trūkums
- Darbinieku intereses trūkums

Sadaļa 5: Ārējais atbalsts

15. Vai tika sniegta vispārīga informācija?

- Jā / Nē

16. Vai informācija tika sniegta Jūsu valodā?

- Jā / Nē

17. Vai nepieciešama papildu informācija?

- Jā / Nē

18. Vai aktivitātes palīdzēja labāk izprast tēmu?

- Jā / Nē

19. Vērtīgākie aspekti:

- Definīcija
- Sociālās izolācijas shēma
- Simptomi un ietekme
- Iejaukšanās stratēģijas
- Ieteikumi
- Atpazīšana

Sadaļa 6: Noslēguma jautājums

20. Komentāri / ieteikumi

Pieaugušie izglītojamie

Šī anketa ir izstrādāta, lai novērtētu informētības līmeni par sociālās nāves fenomenu pieaugušo izglītojamo vidū pēc dalības Sociālās nāves apzināšanās iniciatīvas pasākumos. Anketas aizpildīšana aizņems aptuveni 10–15 minūtes. Jau iepriekš pateicamies par Jūsu dalību!

Piezīme: iegūtie dati tiks izmantoti TIKAI pētījuma vajadzībām.

Pētījuma laikā dati tiks vākti, glabāti un analizēti tiešsaistes platformā. Tiks ievēroti visi būtiskie pasākumi, lai nodrošinātu personas datu un sensitīvās informācijas aizsardzību, balstoties uz turpmāk minētajiem normatīvajiem aktiem.

Regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar kuru atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula).

Aizpildot un iesniedzot anketu, Jūs piekrītat savu personas datu vākšanai, glabāšanai un apstrādei.

Sadaļa 1: Demogrāfiskie jautājumi

1. Kāds ir Jūsu dzimums?

- Vīrietis
- Sieviete
- Nebināra persona
- Nevēlos atbildēt

2. Kāda ir Jūsu vecuma grupa?

- 18–24
- 25–34
- 35–44
- 45–54
- 55+

3. Kāds ir Jūsu augstākais iegūtais izglītības līmenis?

- Nepabeigta vidusskola
- Vidusskola
- Profesionālā kvalifikācija
- Bakalaura grāds
- Maģistra vai doktora grāds

4. Kāda ir Jūsu dzīvesvietas valsts?

- Latvija
- Kipra
- Slovēnija

Sadaļa 2: Uz informētību balstīti jautājumi

5. Sociālās nāves izpratne:

- Nekad neesmu dzirdējis/-usi
- Pamata izpratne
- Laba izpratne
- Padziļināta izpratne

6. Pārliecība par izpratni:

- Nekad neesmu dzirdējis/-usi
- Dzirdējis/-usi, bet nevaru izskaidrot
- Vispārēja izpratne
- Varu apspriest
- Varu pielietot praksē

7. Vai sociālo nāvi var novērst?

- Jā / Nē

8. Vai Jūs zināt stratēģijas riska mazināšanai?

- Jā / Nē

Sadaļa 3: Simptomi, ietekme un cēloņi

9. Vai Jūs zināt galvenos cēloņus?

- Jā / Nē

10. Vai Jūs zināt galvenos simptomus?

- Jā / Nē

11. Vai Jūs zināt galvenos ietekmes aspektus?

- Jā / Nē

Sadaļa 3: Pilsoniskā atbildība

12. Atbildība par novēršanu:

- Personiska
- Kopienas
- Abas
- Nepieciešama papildu informācija

13. Vai varat sniegt ieguldījumu kā pieaugušais izglītojamais?

- Jā / Nē

14. Bažas (līdz 3):

- Nepietiekama informētība
- Intereses trūkums
- Uzskats, ka tas nav ārstējams
- Uzskats, ka tas nenotiek
- Bailes no stigmatizācijas

Sadaļa 5: Ārējais atbalsts

15. Vai tika sniegta vispārīga informācija?

- Jā / Nē

16. Vai informācija tika sniegta Jūsu valodā?

- Jā / Nē

17. Vai plānojat izmantot vai dalīties ar materiāliem?

- Jā / Nē

18. Vai aktivitātes palīdzēja Jums mācīties?

- Jā / Nē

19. Vērtīgākie aspekti:

- Definīcija
- Sociālās izolācijas shēma
- Simptomi/ietekme
- Stratēģijas
- Ieteikumi
- Atpazīšana

Sadaļa 6: Noslēguma jautājums

20. Komentāri / ieteikumi